

İş cinayetlerine karşı Sendikalı Ol... Yaşamak için Direnişçi...

2015 yılında en az 1730 işçi yaşamını yitirdi

İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Meclisi işçiler, kamu çalışanları, işçi aileleri, doktorlar, mühendisler, akademisyenler, gazeteciler, hukukçular... ve onların örgütlenmelerinin oluşturduğu; devletten ve sermayeden bağımsız; sağlıklı ve güvenli çalışma mücadelesini yürüten bir koordinasyon, bir emek örgütüdür...

İş cinayetleri kaza, kader ve fitrat değildir, tamamı önlenbilir

Yasalarımızda iş kazası ve meslek hastalıkları tanımları oldukça daraltılarak yapılmıştır. Bunun nedeni ölüm, yaralanma, sakatlanma veya hastalıkları salt bir tazminat hukukundan dolayı kavramaktır. Böylece ne kadar dar bir tanım yapılırsa o kadar az iş kazası ve meslek hastalığı "tazminat" kapsamına girecek ve patronlara maliyeti daha az olacaktır. Aynı durum ceza hukuku açısından da geçerlidir.

Oysa bizlerin bakış açısı bütünseldir. İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Meclisi (İSİG Meclisi) olarak tespit edebildiğimiz işçi ölümlerini kayıt altına alıyoruz. Kayıt alma kriterlerimizi şöyle açıklayabiliriz:

1- Neden "iş sağlığı" değil "işçi sağlığı" kavramını kullanıyoruz? Yasalarımıza göre "iş sağlığı" kavramı kullanılmaktadır. Ancak bu kavram işçinin değil işin sağlığını yani işletmenin verimliliğini, kârlılığını hedefleyen bir anlayışı ifade etmektedir. Oysa işçilerin sağlığı her türlü ekonomik çıkardan, büyümeden önce gelir. Bu yüzden emekçilerin "işçi sağlığı" kavramını kullanması gerekmektedir.

2- Neden "iş kazası" değil "iş cinayeti" demeliyiz? Meclisimizin ortak fikri bütün iş kazalarının önlenbilir olduğudur. İşçi ölümlerinin önlenbilir olması fikrinin en temel sonucu olarak yaşananları "iş kazası, kader ve fitrat" değil kapitalist "iş cinayeti" olarak tanımlıyoruz...

3- Kimler "iş cinayeti" kavramının kapsamında olmalıdır? Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) Ekim 2015 verilerine göre çalışma çağındaki nüfusun 58 milyondan fazla olduğu ülkemizde işgücü nüfusu 30 milyon 3 bin kişi, işgücüne katılma oranı erkeklerde yüzde 71,9 kadınlarda ise yüzde 31,8 oldu. Herhangi bir sosyal güvenlik kuruluşuna bağlı olmadan çalışanların oranı ise yüzde 33,6 olarak gerçekleşti. Diğer yandan istihdam edilenlerin yüzde 20,4'ü tarım, yüzde 20'si sanayi, yüzde 7,6'sı inşaat ve yüzde 52'si ise hizmetler sektöründe yer aldı.

Bu durumun bilinciyle;

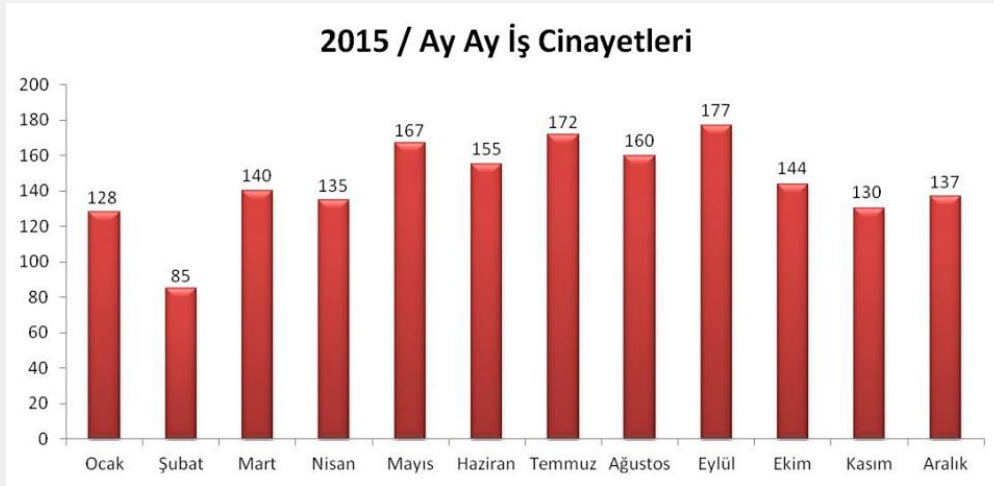
a) Sigortalı, sigortasız tüm işçilerin/çalışanların ölümlerini; işyeri içinde veya dışında; çalışırken, işe gelip giderken (işyeri ya da kendi imkanlarıyla), barınırken, beslenirken vb. yani "iş süreçlerinin bütününde" yaşanan ölümleri iş cinayeti olarak değerlendirmeliyiz.

b) Ev hizmetleri, güvenlik, esnaf, çiftçi, kamu çalışanı, Türkiye vatandaşlık haklarından yararlanamayan işçi gibi tüm çalışan kesimlerin de ölümlerini iş cinayeti olarak değerlendirmeliyiz.

c) Ülkemizde birçok sigortasız işçinin hayatını kaybetmesinin yanı sıra sigortalı işçilerin ölümlerinin bir kısmı da kayıt altına alınmamaktadır. Bu durumun ışığında ülkemizde (Sosyal Güvenlik Kurumu) SGK verilerinin çok üstünde bir işçi ölümünün yaşandığını söyleyebiliriz.

4- İş cinayetlerinin yüzde 98'i değil, tamamı önlenemez. Emek hareketinin diline kadar sızan bir söylem var. Yüzde 98 önlenemez yüzde iki kaçınılmaz. Bu söylemin kökeni 1932 yılına dayanır. Heinrich "domino modeli"nde kazaya neden olan süreçleri doğrusal süreçler olarak tarif etmiş ve sosyal çevre/atadan gelen özellikler, kişinin hatası, güvensiz davranışlar, mekanik ve fiziksel tehlikeler, kaza ve yaralanma şeklinde birbirini etkileyen domino taşları varsaymıştır. Bu modelin en önemli özelliği modelin tam da merkezine "insan hatası"nı koymasındır. Heinrich, 75 bin tazminat/sigorta talebini incelemiş, bu inceledikleri dosyalarda ise yüzde 88 oranında kişilerin güvensiz davranışları, yüzde 10 mekanik ve fiziksel koşullardan kaynaklı, yüzde 2'de önlenemez kaza olduğunu belirtmiştir.

Hemen akla şu gelmektedir: Tazminat/sigorta davalarına kim bakmaktadır? Karar alma süreçleri nasıl verilmektedir? Hukuksal süreçler egemen sınıfın çıkarına kararlar vermemekte midir? Kaza raporları kimler tarafından, hangi bakış açısıyla hazırlanmaktadır vs. Teknoloji, bilgi, organizasyon, toplum, değerler ve diğer pek çok şeyi değişen bir toplumda değişime tabidir. Ancak, mesele iş cinayetlerini önlemeye geldiğinde çoğu uzman ve uygulayıcı hala domino modeline inanmaktadır. Domino modeli sonrasında çok sayıda ve kapsamda pek çok model ortaya konmuş ve işyerlerindeki ölüm ve yaralanmaların nedenleri irdelenmiş, ciddi bilimsel dayanakları olan kuramlar ortaya konmuştur. Bu kuramların ortak özelliği üretim sürecini bir sistem olarak ele almaları, bu sistemi de toplumsal sistemin bir alt sistemi olarak görmeleri ve incelemeleridir.

2015 yılında en az 1730 iş cinayeti

Yazılı, görsel, dijital basından takip edebildiğimiz, emek-meslek örgütlerinden gelen bilgiler ile işçiler, işçi yakınlarının bildirimleri ışığında tespit edebildiğimiz ve her gün güncellenen bilgiler ışığında 2015 yılında aylara göre yaşanan iş cinayetleri şöyle:

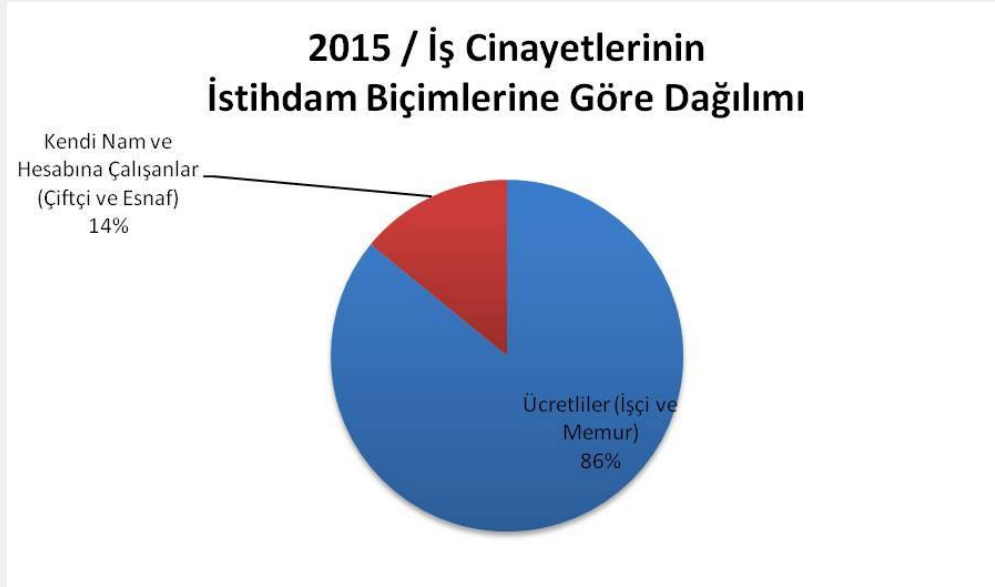
Ocak ayında en az 128 işçi,

Şubat ayında en az 85 işçi,

Mart ayında en az 140 işçi,

Nisan ayında en az 135 işçi,

Mayıs ayında en az 167 işçi,
Haziran ayında en az 155 işçi,
Temmuz ayında en az 172 işçi,
Ağustos ayında en az 160 işçi,
Eylül ayında en az 177 işçi,
Ekim ayında en az 144 işçi,
Kasım ayında en az 130 işçi,
Aralık ayında ise en az 137 işçi yaşamını yitirdi...

2015 yılında yaşamını yitiren 1730 emekçinin 1486'sı işçi, memur statüsünde çalışan ücretlilerden; 197'si çiftçilerden/küçük toprak sahiplerinden ve 47'si esnaflardan olmak üzere, 244'ü kendi nam ve hesabına çalışanlardan oluşuyor...

Toplu iş cinayetleri: Unutma, unutturma

Bir yandan "bu işin fitratında var" denilerek ve Diyanet hutbeleri de verilerek iş cinayetlerinin doğallaştırılması ve toplumun dinselleştirilmesi çabası içinde iş cinayetlerine karşı tepkiler içerilmeye çalışılıyor. Diğer yandan özellikle Soma katliamı sonrası yüksek fonlu sosyal projeler, mesleki eğitim, ödül-ceza gibi çalışmalarla "kriz yönetimi" mekanizmaları devreye sokuluyor. Ancak devlet ve sermayenin bu politikaları, artık katliam boyutuna varan iş cinayetlerinin üzerini örtemiyor...

2015 yılındaki işçi katliamlarına bakarsak:

* 10 Ocak'ta Trabzon Çaykara'da yapımı süren Balkodu-2 Hidroelektrik Santrali (HES) tüneli inşaatında tünel dışında arızalanan jeneratörü tamir etmeye çalışan 5 işçi çığın altında kaldı. Hazırlanan bilirkişi raporunda meteorolojinin yaptığı çığ tehlikesinin dikkate alınmadığı ve işçilerin zorla tamire gönderildiği tespit edildi...

* 29 Mart'ta Şanlıurfa Akçakale'de Suriyeli mevsimlik tarım işçilerinin kiraladıkları minibüs devrildi ve 12 işçi yola savruldu. Haseke'den akrabalarının çalıştığı Ankara'ya pancar toplamak için giden Suriyelilerden dördü çocuktu ve adlarını bile öğrenemedik...

* 6 Temmuz'da Manisa Gölarmara'da tarla işçilerini taşıyan açık kasa kamyonet süt tankeri ile çarpıştı ve 14'ü kadın olmak üzere 15 işçi yola savruldu. Kadın işçiler günde 11 saat çalışıyor ve ellerine ayda 300 TL civarında para geçiyordu...

* 5 Ağustos'ta İzmir Menemen'de viyadük inşaatında çelik konstrüksiyon iskele çöktü. 4 işçi tonlarca demir ve harcın altında kaldı. İskelenin çelik aksamındaki civatalar eksikti ve bu yüzden beton dökülürken ağırlığı taşıyamadı...

* 11 Eylül'de Hatay İskenderun'da çoğunluğunu Suriyelilerin oluşturduğu inşaat işçilerini taşıyan kamyon devrildi ve 7 işçi yola savruldu. Kamyon kasasında 51 işçi taşınıyordu. Öyle ki önce tarım işçileri sanıldı ve ölenlerin ne iş yaptığı bile tespit edilemedi...

* 14 Ekim'de Balıkesir Üniversitesi Tıp Fakültesi Morfoloji Bölümü'nün yeni hizmet binasının inşaatının ikinci katında konferans salonunun kolon bağlantıları yapıldığı esnada tavan göçtü ve 4 işçi ezilerek yaşamlarını yitirdi...

Büyüme ve kalkınmanın bedeli olarak iş cinayetleri

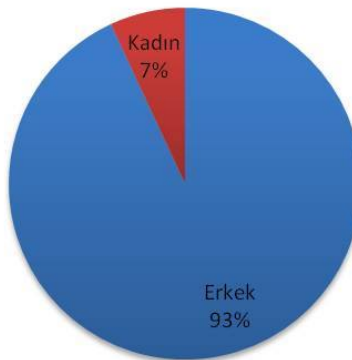
2012 yılında çıkarılan 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği (İSG) Kanunu sonrası iş cinayetlerinin sona ereceği algısı oluşturuldu. Oysa ne önlemler alındı ne sendikalaşma üzerindeki baskılar azaldı ne de sorumlular yargılandı. Bunun sonucu olarak iş cinayetleri artarak devam etti.

2013 yılında 1235 işçi;

2014 yılında 1886 işçi (ki 301 işçinin öldüğü Soma katliamı gerçekleşti);

2015 yılında ise 1730 işçi yaşamını yitirdi...

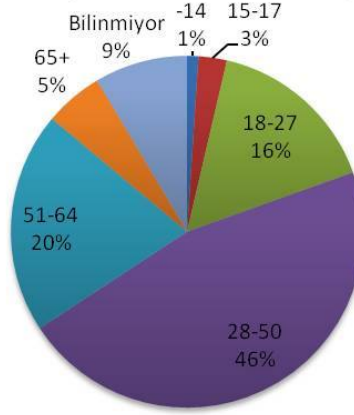
2015 / İş Cinayetlerinin Cinsiyetlerine Göre Dağılımı

120 kadın işçi ve 1610 erkek işçi yaşamını yitirdi

İnşaat, maden, taşımacılık, metal, enerji gibi iş cinayetlerinin sık yaşandığı sektörlerde çalışanların hemen hemen hepsini erkek işçiler oluşturuyor. Bu yüzden iş cinayetlerinde tespit edebildiğimiz işçilerin büyük bir çoğunluğu erkek. Kadınlar daha çok tarım, sağlık, eğitim, büro, gıda, tekstil, havacılık, belediye, ev içi çalışma gibi sektörlerde çalışıyorlar. Diğer yandan kadınların iş cinayetleri ya saklanıyor ya da kayıt dışı çalıştıkları için görünmez kılınıyor. Ancak bizler SGK'dan daha fazla kadın işçi ölümü tespit etmemize rağmen yaşananların bir kısmına ulaşabildiğimiz bilincindeyiz...

2015 / İş Cinayetlerinin Yaş Gruplarına Göre Dağılımı

Yetişmiş işgücümüz çalışırken can veriyor

İş cinayetleri yaşa bakmıyor ve 7'den 70'e çalışırken ölüyoruz. Çocuklarımız, geleceğimiz korunmuyor. Genç ve yetişkin işgücümüz iş cinayetlerinde en çok ölen yaş grubunu oluşturuyor. Yaşlılarımızı ise dinlenmesi ya da deneyimlerini aktarması gereken çağda kaybediyoruz. Elimizdeki bilgiler ışığında 2015 yılında tespit edebildiğimiz 1730 iş cinayetinin yaş gruplarına göre dağılımı şöyle...

14 yaş ve altında 18 çocuk işçi;

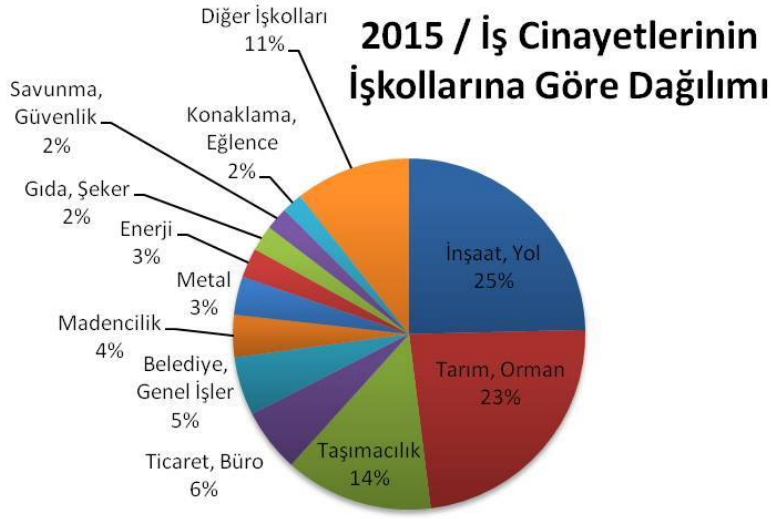
15-17 yaş arasında 45 çocuk/genç işçi;

18-27 yaş arasında 275 işçi;

28-50 yaş arasında 800 işçi;

51 yaş ve üstünde 444 işçi;

Elimizdeki bilgiler ışığında yaşını öğrenemediğimiz 148 işçi yaşamını yitirdi...

İnşaat, tarım ve taşımacılık işkollarında işçi ölümleri yoğunlaşıyor

Ticaret/büro, belediye, maden, metal, enerji, gıda, güvenlik ve konaklama sektörlerinde de yoğun iş cinayetleri gözükmese de işkollarında “değişmeyen bir üçlü” var: İnşaat, tarım ve taşımacılık...

İş cinayetleri mevsimlik çalışmanın, sendikasız, örgütsüz ve güvencesiz çalışma koşullarının hakim olduğu işkollarında yoğunlaşmıştır.

AKP iktidarıyla beraber “çılgın projeler”in bir sonucu olarak inşaat işçilerinin ölümü arttı. İnşaat sektörünün yıkımı; emeği, kenti ve doğayı kapsayan bir boyuttadır. Bir yandan işçiler kentsel dönüşüm, 3.köprü, AVM’ler, rezidanslar, baraj yapımı gibi devasa projelerde can verirken; bu projeler kentsel dokuyu ve doğayı da geri dönülemez bir biçimde tahrip etmektedir...

Tarımda yıkımın hızlanmasıyla beraber özellikle yaz aylarında havalar ısınınca işkolundaki emekçi ölümleri sıçrama gösteriyor. İşkolunda mevsimlik tarım işçisi, çiftçi, çoban, orman işçisi ve balıkçı olmak üzere emekçi ölümleri artıyor. Mevsimlik tarım işçileri içinde özellikle göçer olanlar, yani ürün dönemine göre şehir şehir dolaşanların sağlık ve güvenlik sorunu, özellikle ulaşımda ve barınmada had safhadadır. Diğer yandan çiftçiler yüksek vergiler, sübvansiyonların kaldırılması, kotalar, girdi fiyatının artması ve yeni çıkarılan kanunların kısıncı altındadır...

Ekonomik büyümeye paralel olarak ulaşım, lojistik sektörü de büyüyor ve özellikle uzunyol şoförleri arasında iş cinayetlerine yol açıyor. Tır, kamyon, servis minibüsü, yolcu otobüsü, moto kurye, kargo ve taksi şoförleri ölümleri artmaktadır. Taşımacılık işkolunda 14-16 saate varan çalışma süreleri, araçların bakımının düzenli yapılmaması, yolların uygun olmaması gibi etkenler iş cinayetlerinin ana sebebi olarak karşımıza çıkmaktadır...

Elimizdeki bilgiler ışığında 2015 yılında tespit edebildiğimiz 1730 iş cinayetinin işkollarına göre dağılımı şöyle...

İnşaat, Yol işkolunda 426 işçi;

Tarım, Orman işkolunda 405 emekçi;
Taşımacılık işkolunda 236 işçi;
Ticaret, Büro, Eğitim, Sinema işkolunda 101 emekçi;
Belediye, Genel İşler işkolunda 93 işçi;
Madencilik işkolunda 67 işçi;
Metal işkolunda 61 işçi;
Enerji işkolunda 47 işçi;
Gıda, Şeker işkolunda 41 işçi;
Savunma, Güvenlik işkolunda 36 işçi;
Elimizdeki veriler ışığında çalıştığı işkolunu belirleyemediğimiz 34 işçi;
Konaklama, Eğlence işkolunda 33 işçi;
Sağlık, Sosyal Hizmetler işkolunda 30 işçi;
Petro-Kimya, Lastik işkolunda 26 işçi;
Gemi, Tersane, Deniz, Liman işkolunda 25 işçi;
Çimento, Toprak, Cam işkolunda 22 işçi;
Ağaç, Kağıt işkolunda 17 işçi;
Tekstil, Deri işkolunda 12 işçi;
İletişim işkolunda 9 işçi;
Basın, Gazetecilik işkolunda 6 işçi;
Banka, Finans, Sigorta işkolunda 3 işçi yaşamını yitirdi...

Uyarıyoruz! Tarım/orman, taşımacılık ve gıda/şeker olmak üzere bu üç işkolunda iş cinayetleri geçen seneye göre sıçramalı artış göstermiştir. Bu işkolları ve yine yukarıda yüksek ölümlerin yaşandığı inşaat/yol, ticaret/büro, belediye, madencilik, metal ve enerji sektörlerinde acil önlemler alınmalıdır...

İşçiler en çok trafik kazaları, ezilme/göçük ve düşme nedenleriyle yaşamını yitirdi

İş cinayetlerinin nedenlerinde ilk sırada trafik/servis kazaları gelmektedir. Bu noktada taşımacılık işkolunda şoför ölümleri ilk sıradadır. Yine mevsimlik tarım işçileri yollara savrulmaktadır. Oysa Bakanlık

24 Mart 2010 tarihinde çıkardığı “Mevsimlik Gezici Tarım İşçilerinin Çalışma ve Sosyal Hayatlarının İyileştirilmesi” genelgesiyle ulaşım güvenliğini sağlayacaktı...

Yine yüksekte düşmeler iş cinayetlerinin önemli bir nedenidir. Düşmelere ise en sık inşaatlarda rastlanıyor. Oysa standart bir iskele, uygun bir emniyet kemeri, kenar korumaları ya da en basitinden bir ağ gerilmesi bile düşmeleri önemli bir oranda engelleyebilir. Ama tabii ki maliyet...

İşçiler üzerlerine ağır nesnelere düşmesi, göçük oluşması ya da makineye sıkışma sonucu eziliyorlar. İnşaat ve madenlerde yaşanan göçükler, tarımda ağacın ya da traktörün altında ezilme, metal ve taşımacılıkta ise makinede ezilmeler sık yaşanıyor. Oysa basit önlemler alınsa...

Diğer nedenler olarak işçilerin çalışırken yıldırım düşmesi, kalp krizi geçirmesi, intihar etmesi sonucu ölümlerini vb. kastediyoruz. Hava koşullarına dikkat edilmiyor işçilerin üzerine yıldırım, çığ düşebiliyor. Oysa meteoroloji daha evvelden uyarıyor ama önlem alınmıyor. İşçiler aşırı-fazla-yoğun çalışmaya bağlı kalp krizi ya da beyin kanaması geçiriyor. Yine baskı politikalarından, işsizlikten ya da borç kışkıracısından intihar ediyorlar...

Elimizdeki bilgiler ışığında 2015 yılında tespit edebildiğimiz 1730 iş cinayetinin nedenlerine göre dağılımı şöyle...

Trafik, Servis Kazası nedeniyle 506 işçi;

Diğer nedenlerden dolayı (kalp krizi, beyin kanaması, intihar, silikozis, kırım kongo kanamalı ateşi, karaciğer yetmezliği, sıtma, arı sokması, yılan ısırması, yıldırım düşmesi, silahlı saldırı veya vurulma, dana tepmesi, domuz saldırısı, mers virüsü, dövülme, tüberküloz) 357 işçi;

Ezilme, Göçük nedeniyle 315 işçi;

Düşme nedeniyle 277 işçi;

Elektrik Çarpması nedeniyle 100 işçi;

Zehirlenme, Boğulma nedeniyle 82 işçi;

Patlama, Yanma nedeniyle 51 işçi;

Kesilme, Kopma nedeniyle 22 işçi;

Nesne Düşmesi, Çarpması nedeniyle 20 işçi yaşamını yitirdi...

Uyarıyoruz! Diğer nedenlerden dolayı özellikle kalp krizi ve intihar nedenli iş cinayetleri geçen seneye göre sıçramalı bir artış göstermiştir. Bu durum çalışma koşullarının ağırlaşmasının ve işçilerin ekonomik durumunun kötüleştiğinin yani borçlandığının bir göstergesidir. Bütün bu iş cinayetleri önlenebilir...

Gizlenen bir salgın: Meslek hastalıkları

Meslek hastalıkları kaynaklı ölümleri de raporumuzda diğer nedenlerden dolayı ölümler başlığı altında değerlendirdik. Çünkü verilerimiz bu konuda çok kısıtlı. Elimizdeki bilgiler ışığında 2015 yılında yaşamını yitiren 1730 işçinin sadece 13'ü meslek hastalığı nedeniyle yaşamını yitirdi. Bu da yüzde 1 oranına tekabül ediyor. Kırım kongo kanamalı ateşi, sıtma, arı sokması, akciğer ve sindirim rahatsızlıkları sonucu yaşanan 13 ölümün resmi olarak meslek hastalığı kabul edilip edilmeyecekleri bile bir muamma...

Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) verilerine göre dünyada her yıl 160 milyon insanda çalışmaktan kaynaklı hastalık meydana gelmektedir. Her yıl 1 milyon 950 bin kişi meslek hastalıklarına bağlı yaşamını yitirmektedir. Bu sayılar tanı koyulan meslek hastalıkları veya meslek hastalığına bağlı ölümler olmayıp tahminidir.

Her bin işçi için yılda 4 ila 12 yeni meslek hastalığı olgusu beklenmektedir. Yani Türkiye’de her yıl yaklaşık 120 bin ila 360 bin arasında işçi meslek hastalığına yakalanmaktadır. Türkiye’deki ortalama çalışma sürelerinin uzunluğu, güvencesiz ve esnek çalışmanın yaygınlığı göz önüne alındığında beklenen yıllık meslek hastalığı sayısının 300 binin üzerinde olduğu söylenebilir. Ancak Türkiye’de SGK verilerine göre meslek hastalıkları yıllık tanı sayısı beş yüzün dahi altında kalmaktadır.

Yine ILO verilerine göre meslek hastalıklarına bağlı ölümler, iş cinayetlerine bağlı ölümlerin yaklaşık 5-6 katı düzeyindedir. Türkiye’de her yıl en az bin 500 işçi iş cinayetlerine bağlı yaşamını yitirdiğine göre en az 10 bin işçi meslek hastalığına bağlı can vermektedir. SGK verilerinde ise Türkiye’de bir yılda meslek hastalığına bağlı ölüm en fazla iki elin parmakları kadar olmaktadır. ILO’nun tahminlerinin SGK verileri ile karşılaştırılması, Türkiye’de meslek hastalıkları tanı sisteminin olmadığı kanıtıdır. Türkiye’nin sağlık sisteminin yapısı meslek hastalıklarına tıbbi tanı konulabilmesini mümkün kılmadığı gibi çalışma hayatının özellikleri de meslek hastalıklarının saptanmasını engellemektedir. Meslek hastalığı tanısı almak için onlarca hastane ve resmi kurum başvurusu yapıp yıllarca beklemek gerektiği gibi tanı almak çoğu zaman işsizlik tehdidini göze almak anlamına gelmektedir.

İşe bağlı hastalıklar, ‘iş’in tüm aşamalarının organizasyonunun insanı merkeze alan bir yaklaşımla düzenlendiği bir emek sürecinde, aynen iş cinayetlerinde olduğu gibi tamamen önlenebilir. Meslek hastalıkları ile mücadelede mevcut yapıda tanı sisteminin etkinleştirilmesi, hukuki kazanımlar ve tanı sonrası mesleki rehabilitasyon gibi tüm aşamalar emeğin taleplerinin yükseltmesiyle mümkün görünmektedir. ‘Tehlike’yi merkeze alarak, örgütlenerek önlemeyi yöntem haline getiren bir işçi mücadelesi çalışırken hastalanmamak için zaruri görünmektedir.

Trafik kazaları veya cinayetleri bir işçi ve halk sağlığı sorunudur

Trafik, servis kazası nedeniyle yaşanan iş cinayetlerine dair de kısa değerlendirme yapmak istiyoruz. Emniyet Genel Müdürlüğü Trafik Eğitim ve Araştırma Dairesi Başkanlığı verilerine göre ülkemizde 2015 yılının ilk on bir ayında, olay yerinde 3580 kişi trafik kazası sonucu yaşamını yitirdi. Kazalarda asli kusurlu sürücüler gösterilirken birçok neden sıralandı. Ancak 2015 yılında iş cinayetleri verilerine baktığımızda 506 işçi trafik/servis kazası nedeniyle can verdi. Yani Trafik Daire Başkanlığı’nın verileri ile karşılaştırsak (ilk on bir ayı baz alarak) trafik kazasında olay yerinde yaşamını yitiren her 100 kişiden 8 kişi işçiydi ve iş başında ya da işe gelirken, giderken yaşamını yitirdi...

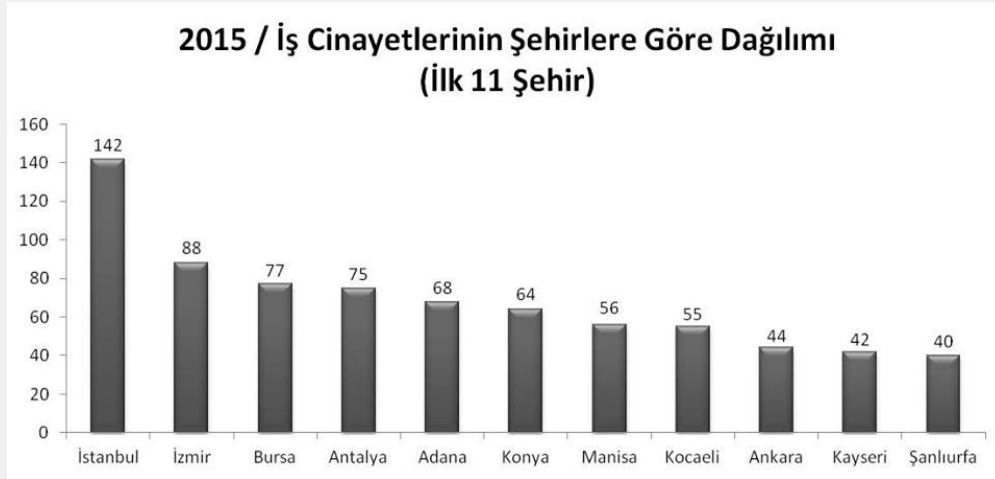
Trafik kazaları veya cinayetleri bir işçi ve halk sağlığı sorunudur. Gerek şoför olarak çalışan gerek işe giderken ya da gelirken trafikte can veren işçiler dışında tanker, tır, otobüs, taksi vb. araçların karıştığı trafik kazalarında şoför arkadaşlarımızın yanında birçok yurttaşımız da can veriyor. Bu anlamda trafikte çalışma koşulları ve araç kuralları halk sağlığını ilgilendiren çok önemli bir sorundur.

Trafik kazaları/cinayetlerine devletin yaklaşımı aynı iş cinayetlerinde olduğu gibidir: Sorunu bireyselleştirmek. Nasıl iş cinayetlerinde “eğitimsiz işçi, kazaların büyük çoğunluğu işçi kaynaklı, bireysel

koruyucu önlemler alınmalı” gibi sorunun kaynağı olmayan ve kendi sorumluluklarını gizleyen bir yaklaşım sergileniyorsa, “iş kazaları azalıyor” gibi söylemlere başvuruluyorsa durum trafiğe bakışta da aynıdır. Başta Cumhurbaşkanı Erdoğan ve AKP kurmayları olmak üzere sorunun muhatapları trafik kazalarını/cinayetlerini bireysel hatalara indirgemekte ve kazaların azaldığını savunmaktalar...

Oysa bu durumun gerçek nedenlerine bakarsak tır, otobüs ve servis sürücülerinin günde 16-18 saate varan çalışma saatleri, dinlenme ortamından uzak oluşları, araç bakımlarının yaptırılmaması... Yine işçilerin patronlar tarafından uygun araçla getirilmemesi, kapalı kasa kamyonetlerde, traktörlerde taşınmaları ya da hiçbir araç tahsil edilmeyip kendi imkanları ile işe gidiş-gelişlerini sağlamalarının istenmesi... Yine uygun yapılmayan duble yollar, kavşaklar, yüksek hızlı tren hatları... Trafik kazalarının/cinayetlerinin ana sebeplerini oluşturmaktadır... (Tabi bu noktada ulaşım için yapılan 3.Köprü, duble yollar, tren hatları, havaalanları vb. inşaatlarında can veren işçilere değinmiyoruz bile.)

Ulaşımın “iş süreçlerinin bir parçası” olduğunun altını tekrar çiziyoruz....

İş cinayetleri en çok İstanbul, İzmir, Bursa, Antalya, Adana ve Konya’da can aldı

2015 yılında iş cinayetleri Bayburt hariç 80 şehirde ve yurtdışında gerçekleşti... Ülkemizde en çok iş cinayeti sanayinin merkezi olan İstanbul’da ve hemen her sektörde yaşanmıştır... Zonguldak, Karaman, Isparta, Elazığ, Manisa ve Şırnak’ta maden; Antalya’da konaklama ve organize sanayi; Adana, Düzce, Isparta, Muğla, Aydın, Şanlıurfa ve Mersin’de tarım; Ankara, Gaziantep, Tekirdağ, Samsun, Malatya, Kayseri, Malatya’da organize sanayi; Bursa ve Mersin’de metal; Kocaeli’nde kimya; Konya’da gıda ve İzmir’de tersane kazaları öne çıkmaktadır. Tarım, inşaat, enerji, taşımacılık, belediye, ticaret ve eğitim işkollarındaki cinayetler ise ülkemizin her şehrinde yaşanmaktadır...

Elimizdeki bilgiler ışığında 2015 yılında tespit edebildiğimiz 1730 iş cinayetinin en çok yaşandığı şehirlerin dağılımı şöyle...

142 işçi İstanbul’da;

88 işçi İzmir’de;

77 işçi Bursa’da;

75 işçi Antalya’da;

68 işçi Adana’da;

64 işçi Konya'da;
56 işçi Manisa'da;
55 işçi Kocaeli'nde;
44 işçi Ankara'da;
42 işçi Kayseri'de;
40 işçi Şanlıurfa'da;
37 işçi Mersin'de;
36 işçi Samsun'da;
35 işçi Balıkesir'de;
33'er işçi Aydın, Gaziantep ve Hatay'da;
30 işçi Muğla'da;
29 işçi Sakarya'da;
28 işçi Denizli'de;
25 işçi Mardin'de;
23 işçi Zonguldak'ta;
22'şer işçi Bolu ve Ordu'da;
20 işçi Erzurum'da;
19'ar işçi Bilecik, Kastamonu, Malatya ve Yurtdışında;
18'er işçi Afyon, Çanakkale, Kütahya, Sivas ve Tekirdağ;
17'şer işçi Edirne, Kahramanmaraş ve Trabzon'da;
16'şar işçi Düzce, Isparta ve Karabük'te;
15'er işçi Burdur ve Şırnak'ta;
14 işçi Diyarbakır'da;
13 işçi Adıyaman'da;
12'şer işçi Çorum, Elazığ, Eskişehir ve Uşak'ta;
11 işçi Bartın'da;
10'ar işçi Amasya, Gümüşhane, Karaman, Kırıkkale, Niğde, Osmaniye, Sinop ve Van'da;
9 işçi Aksaray'da;
7'şer işçi Siirt, Tokat ve Yozgat'ta;
6'şar işçi Bingöl, Erzincan, Kırklareli ve Nevşehir'de;
5'er işçi Bitlis ve Kars'ta;
4'er işçi Ağrı, Artvin, Batman, Çankırı, Giresun, Hakkari, Iğdır, Muş, Rize ve Yalova'da;
3 işçi Ardahan'da;
2'şer işçi Kırşehir ve Tunceli'de;
1 işçi ise Kilis'te yaşamını yitirdi...

Uyarıyoruz! İzmir, Bursa, Antalya, Konya ve Adana'da iş cinayetleri geçen yıla göre sıçramalı bir artış göstermiştir. Bu şehirlerin ve başta İstanbul olmak üzere iş cinayetlerinin yoğun olduğu diğer şehirlerin kamu görevlileri acil önlemleri almalıdır...

Güvencesizleştirme işçi sağlığı ve iş güvenliği sorununu öne çıkarmıştır

Türkiye kapitalizminin neo-liberal politikalar paralelinde dünya kapitalizmine entegre olabilmesi için 24 Ocak 1980'de aldığı kararlar, işçi sınıfı muhalefeti karşısında hayata geçememiştir. Diğer gelişmekte olan ülkeler gibi ihracata yönelik sanayileşme adı verilen politikaları uygulayarak uluslararası yeni

işbölümünde yerini almak isteyen Türkiye kapitalizmi, bu hedefine 12 Eylül askeri darbesi eliyle ulaşmıştır.

24 Ocak Kararları ile birlikte TL dolar karşısında yüzde 49 oranında devalüe edilerek dolar kuru 47 TL'den 70 TL'ye çıkarılmıştır. Temmuz 1981'den itibaren de günlük kur ayarlamalarına başlanmıştır. İhracata yönelik sanayileşmeye geçebilmek için girdi ithalatına vergi muafiyeti getirilmiş ve ithalattan alınan vergiler azaltılmıştır. T.C. Merkez Bankası ihracatı teşvik fonu kurmuştur. Alınan kararlardan birisi de fiyat politikasının piyasa koşullarının belirlenmesi olmuştur. Böylece kamu kontrolü sınırlandırılmış ve fiyatlarda yüzde 100 ila yüzde 400 arasında artış olmuştur.

Ücretler artık piyasa koşullarına göre belirlenmiş ve genel bir ücret gerilemesi yaşanmıştır. Yabancı sermayeyi teşvik edici kararlar alınmıştır. Kamu harcamaları azaltılmış ve kamu işletmeleri hızla özelleştirilmiştir. Kâr transferleri kolaylaştırılmış ve dış ticaret serbestleştirilmiştir. 24 Ocak Kararları bugünkü ekonomi politikalarının temelini oluşturmuştur.

Avrupa Birliği (AB) sürecinin bir uygulaması olarak da ülkemizin önemli bir nüfusunun yaşadığı kırlarda, köylülerin tarımı çözen politikalar vasıtasıyla kentlere gelerek proleterleşmesi-proleterleşecek olması Türkiye toplumunun önündeki altüst oluşu gözler önüne sermektedir. Kırsal alandan kentlere göç proleterleşmenin en önemli ayağını ve güvencesiz işçi havuzunun ana kaynağını oluşturmuştur. 1980'e kadar nüfusun yarıdan azını kentler oluştururken bugün Türkiye nüfusunun yüzde 80'i kentlerde yaşamaktadır.

1980 yılı sonrası hizmet sektöründe çalışan işçi sayısı iki kattan fazla, sanayi işçilerinin sayısı da iki kata yakın artmıştır. Aynı dönemde tarımda işgücü hızla düşmüştür. Bu durum yukarıda belirttiğimiz açılan kır-kent nüfus makasında, kentlere olan göçün 2/3'ünün hizmetler sektörüne 1/3'ünün sanayi sektörüne ucuz işgücü olarak eklendiğini göstermektedir.

1990'lı yılların sonuna doğru AB süreci çerçevesinde uluslararası yeni işbölümüne katılımın köşetaşları oluşturulmuştur. Yerel Yönetimler Yasası, Sendikalar Yasası, Yeni İş Yasası, Personel Rejimi Yasası ve Kamu Reform Yasası hayata geçmiş veya geçirilmektedir. Sağlığı, eğitimi, sosyal güvenliği ve emekliliği düzenleyen rejimlerin değiştirilerek güvencesiz çalışmanın ivmesinin yaratılması Türkiye toplumunun önündeki altüst oluşun diğer yönlerini gözler önüne sermektedir. Son yıllarda ise "torba yasa" olarak adlandırılan düzenlemelerle sosyal güvenliğin kısıntıları tasfiye edilmekte ya da edilmeye çalışılmaktadır.

Güvencesiz çalıştırma biçimleri olan taşeronlaştırma, göçmen ve kaçak işçilik, kısmi süreli çalışma, esnek istihdam, ev işçiliği, mevsimlik işçilik ve geçici işçilik bu süreçte işte bu zeminler üzerinde gerçekleşti. Ancak Türkiye'de salt çalıştırma biçimlerini incelemek güvencesizlik ile işçi sağlığı sorunu bağıni kavrama açısından yetersiz olacaktır. Çünkü güvencesizlik bütün çalıştırma biçimlerini yatay bir biçimde kesmekte ve aradaki farkları yani görece güvenceli koşulları bile yoketmektedir. Örneğin 13 Mayıs 2014 tarihinde 301 maden işçisinin öldüğü Soma'da işçiler kadrolu, sigortalı ve sendikalı bir şekilde çalışıyorlardı. Oysa katliam sonrası ortaya çıktı ki dayıbaşılık denen bir taşeron biçimi ve sendika şubesinin olanları görmezden gelişi mevcuttu.

Güvencesiz çalıştırma biçimleri, en başta iş tanımını belirsizleştirdiğinden ve çalışma koşullarının belirlenme inisiyatifini işveren lehine büktüğünden dolayı, işçi sağlığı ve iş güvenliği alanında da işçileri korunmasız bırakmıştır.

Ülkemizde güvencesiz çalıştırma ve işçi sağlığı iş güvenliği ilişkisini verisel anlamda da ortaya koyan bir çalışma olmamıştır. İSİG Meclisi olarak bizler de işçi ölümlerinin birçoğunda çalıştırma biçimini tespit edemiyoruz. SGK ise bu ilişkileri tespit etme olanağına sahip olsa da derlememiş ve açıklamamıştır. Ancak gözlemlerimize dayanarak söyleyebiliriz ki kadrolu çalışan işçiler taşeron çalışanlara göre göreceli de olsa daha iyi korunmaktadır.

Diğer bir tasnif olarak kamu ya da özel sektörde çalışan işçiler için de aynı tespitleri yapmak mümkündür. İşçi sağlığı açısından kamu ve özel sektör çalışanlarının işçi sağlığı iş güvenliği sorunlarına dair sistematik bir veri yoktur. Ancak yine de kamu çalışanları özel sektöre göre göreceli de olsa daha iyi korunmaktadır. Bu durumu en iyi maden ocaklarında somutlayabiliriz. Devletin işlettiği en kötü koşullara sahip maden ocaklarındaki işçilerin durumu, özel sektörün işlettiği maden ocaklarının ortalamasının üstünde olmuştur.

Mali sermaye, mülksüzleştirdiği geniş yığınları işçileştirirken güvencesizleştirmektedir. Taşeron çalıştırma gibi örgütlenmeyi neredeyse olanaksızlaştıran çalıştırma biçimleri ve en korunmasız nüfus gruplarından oluşan işgücü gruplarının emek piyasasında öne çıktığı bir işçi sınıfı oluşmuştur. Aşağıda en korunmasız işgücü gruplarını yani; yaş bakımından çocuk ve emekli/yaşlı işçileri, toplumsal cinsiyet bakımından kadın işçileri, ulusal-etnik köken bakımından göçmen işçileri tespit edebildiğimiz çalıştırma biçimleri ile de ilişkilendiren bir biçimde ele alacağız.

Yoksulluk ve 4+4+4 eğitim sistemi kısılacında: Çocuk işçiler

Çocuk ve Genç İşçilerin Çalıştırılma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik'in 4.maddesine göre: "14 yaşını bitirmiş, 15 yaşını doldurmamış ve ilköğretimini tamamlamış kişi" çocuk işçi; "15 yaşını tamamlamış, ancak 18 yaşını tamamlamamış kişi" genç işçi olarak tanımlanmıştır.

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'nın 2013 yılı sonunda hazırladığı "Ulusal Çocuk Hakları Strateji Belgesi ve Eylem Planı"nda, Türkiye'de 6-17 yaş arasındaki 15 milyon 247 bin çocuktan 893 bin çocuğun çalıştığı belirtilmiştir. Çalışan çocukların 292 binini ise 6-14 yaş arasındaki çocukların oluşturduğu ifade edilmiştir.

TÜİK 2012 yılı Ekim, Kasım ve Aralık ayları Çocuk İşgücü Anketi'ne göre ise çocukların yüzde 44,7'si (399 bin çocuk) tarım, yüzde 24,3'ü (217 bin çocuk) sanayi ve yüzde 31'i (277 bin çocuk) hizmet sektöründe çalışmaktadır.

Çalışan çocuk ölümleri konusunda ise Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı (ÇSGB) bir açıklamada bulunmuştur. Eski Çalışma Bakanı Faruk Çelik, CHP eski İstanbul Milletvekili İhsan Özkes'in 2002-2014 yılları arasında hayatını kaybeden çocuk işçilere ilişkin soru önergesine cevaben; 2002'de 1, 2003'te 4, 2004'te 4, 2005'te 3, 2006'da 10, 2007'de 7, 2008'de 11, 2009'da 13, 2010'da 10, 2011'de 22, 2012'de 5, 2013'te 21 ve 2014'te ise 16 çocuk olmak üzere 127 çocuğun çalışırken yaşamını yitirdiğini belirtmiştir.

Oysa İSİG Meclisi olarak tuttuğumuz veriler aksini göstermektedir. Buna göre;

2013 yılında 59 çocuk işçi,
2014 yılında 54 çocuk işçi,
2015 yılında ise 63 çocuk işçi yaşamını yitirmiştir.

Son üç yılda iş cinayetlerinde yaşamını yitiren 176 çocuk işçinin 92'si tarım, 20'i inşaat, 14'ü ticaret/eğitim, 11'i metal, 6'sı gıda, 6'sı tekstil, 5'i konaklama/eğlence, 5'i taşımacılık, 5'i genel işler, 3'ü kimya, 2'si çimento, 1'i maden, 1'i iletişim, 1'i metal ve 1'i sağlık işkolunda çalışıyordu. 3 çocuğun ise çalıştığı işkolunu yeterli bilgi olmadığı için belirleyemedik.

Çocuk işçi ölümlerinin genel işçi ölümlerine oranı 2013 yılında yüzde 5,4 iken 2014 yılında yüzde 3,4 ve 2015 yılında 3,6 olmuştur.

Tablodan da görüldüğü gibi yasalar çocuk işçilerin sağlığını koruyamamıştır. Hal böyle iken 2014 yılında yapılan Uluslararası Çalışma Konferansı'nın 103. oturumunda konuşan Bakan Yardımcısı Halil Etyemez, özellikle çocuk işçiliği ile mücadele çerçevesinde alınan önlemler sayesinde, bu sorunun artık Türkiye'nin gündeminden çıktığını söylemiştir.

Yine AB Komisyonu'nun Genişlemeden Sorumlu Üyesi Stefan Füle, Türkiye'nin çocuk işçi çalıştırmayla mücadelede başarılı olduğunu belirtmiş ve "Türkiye'nin 2014 itibarıyla çocuk işçi çalıştırmayı bitirmeyi taahhüt ettiğini ve ILO'nun Türkiye'yi 2006 yılında çocuk işçilikle mücadelede başarı sağlayan üç ülkeden biri seçmesine neden olduğunu" ifade etmişti.

Çocuk işçiliğinin ana istihdam alanı tarım ve inşaat gibi mevsimlik işler olmuştur. Tarım sektöründe toplayıcılık başta olmak üzere birçok işi yüklenen çocuk işçilerden özellikle kız çocukları sektörün görünmez gücünü oluşturmakta ve daha fazla yıpranmaktadır. İnşaat işlerinde ise erkek çocuklar çalışmaktadır. Burada sadece hafif, yardımcı işler yapmaz, bizzat tehlikeli işleri de üstlenirler.

Bu mevsimlik çalışma biçimine yazın okulların sona ermesiyle birlikte çalışan çocukları ekleyebiliriz. Yoksulluk ya da bir iş sahibi olma gereğiyle çocuk işçiler oto kaportacı, berber, depo, esnaf vb. yanında ya da simitçi, boyacı, sucu, mendilci vb. gibi çalışarak istihdam içinde olmaktadır.

Çocuk işçiliğinin diğer biçimini ise çırak ve stajyerlik oluşturmuştur. Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) ile sermayenin işbirliği çerçevesinde çocuklar organize sanayide ve fabrikalarda uzun çalışma saatlerinde, çok düşük ücretlerle çalıştırılmaktalar. Çalışma sürelerinin bir kısmı teorik eğitime ayrılan çıraklar öğrenci sayılmakta, MEB'in belirlediği işkollarında çıraklık sözleşmesi yapılarak çalışmaktadır. Ki bunun yaşı 13'tür. Stajyer çocuk işçilerin notunun yarısını patron vermektedir. Bu koşulları yüzünden çok ve ucuza çalıştırılırlar. Hatta meslek okulları sanayinin fason işletmeleri haline gelmiştir. Çünkü Koç'un da dediği gibi "Meslek lisesi memleket meselesi"dir.

Yine MEB, ÇSGB ve AB Türkiye Delegasyonu'nun Ankara'da gerçekleştirdikleri konferansta, işverenlerin nasıl bir mesleki eğitim istediği masaya yatırılmış; Mesleki ve Teknik Eğitimin Kalitesinin Geliştirilmesi Projesi (METEK) kapsamında meslek liselerinin iş piyasasına göre şekillenmesi; 21 pilot ilin seçildiği

proje kapsamında, işadamlarının da olduğu yönetim kurullarıyla liselilerin “kalitesi”nin belirlenmesi süreci hayata geçirilmeye başlanmıştır.

Son olarak İstanbul İl Milli Eğitim Müdürlüğü tarafından mesleki eğitimin geliştirilmesi amacıyla oluşturulan “Okul-Sanayi İşbirliği İstanbul Modeli Projesi” için MEB, ÇSGB ile İstanbul Sanayi Odası (İSO) arasında protokol imzalanmıştır. Seçilen okullara, yeni teknolojiye uygun makine, ekipman ve donanım için işsizlik sigortası fonundan kaynak aktarılması sağlanacak. İşbirliğine dahil edilen okullarda okuyan öğrencilere iş ve meslek danışmanları tarafından iş arama becerileri, görüşme ve mülakat teknikleri, danışmanlık ve rehberlik hizmeti de verilecek. İmza töreninde konuşan Bakan Ahmet Erdem ise protokolün sektördeki ucuz iş gücü talebini karşılayacağını söylemiştir.

Mesleki ve teknik eğitim vasıtasıyla çocukların işçileşmesinde bir ivme de 4+4+4 eğitim sistemi olmuştur. Eğitim-Sen’in hazırladığı “Çatışmaların Eğitim-Öğretim ve Öğretmenler Üzerindeki Etkisi Anketi”ne göre bu uygulamanın başlatıldığı 2011-2012 eğitim-öğretim yılında Türkiye’de sadece 45 özel meslek lisesi varken son üç yıl içinde kamu kaynaklarıyla yapılan doğrudan destek ve teşvikler sonucunda okul sayısı yaklaşık 10 kat, özel meslek liselerine giden öğrenci sayısı ise 17,5 kat gibi astronomik bir artış göstermiştir.

Diğer yandan yasalar çocuk işçilerin eğitime ulaşamamalarını da engelleyememiştir. Ulusal Çocuk Hakları Strateji Belgesi ve Eylem Planı’na göre çocukların çalışması okumalarına da engel olmuştur. Rapora göre söz konusu 6-14 yaş arası çalışan 292 bin çocuğun yüzde 20’si zorunlu eğitime devam etmiş ve yine 15-17 yaş grubundaki çalışan çocukların ise yüzde 66’sı liseye gitmemiştir.

Dinlenme hakkı tanınmayanlar: Emekli / Yaşlı işçiler

Türkiye’de emeklilik yaşı farklı statülere ve farklı koşullara göre kanunla belirlenmişti, emekli olma yaşı daha düşüktü. Ancak 1999 yılında yapılan değişiklikler ve sonrasında 2008 yılında yürürlüğe giren Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası (SSGSS) Yasası ile birlikte emekli olabilme yaşı ve prim ödeme gün sayısı yükseltilmiştir.

SSGSS Yasası’nın 28.maddesine göre kadın ve erkeklerde emekli olma yaşı kademeli olarak yükseltilmiştir ve 2048 yılından itibaren 65 yaş olacaktır.

Oysa işçilerin belli bir çalışma yılından sonra emekli olma hakları olmalıdır. Bu da çalıştıkları mesleğe ve toplumsal cinsiyetlerine göre belirlenmelidir. Ülkemizde emekliliğin belirlenebilmesi için sormamız gereken bazı hususlar şunlardır: Yaşlılıkta para ve sağlığa erişim var mı? Yaşam beklentisinin artışının kriteri nedir? Yani çalışanın ne iş yaptığı belirleyici değil midir? Eğitim durumu, meslek (sanayi işçileri özellikle madenciler fiziksel olarak en çok yıpranan işçilerdir), gelir ve varlık durumu (ev sahibi olmak, emekli maaşlarındaki farklılık, ek gelirin olup olmaması) nedir? Sistemik hastalıkları (kalp, ciğer, göz, hipertansiyon, şeker, prostat...) var mıdır? Sigara ve içki benzeri alışkanlıkların etkisi ne durumdadır? Düzenli sağlık kontrolü yaptırabiliyor mu? Sosyal ve psikolojik durumu nasıl? Yaşa bağlı refleks ve zihin zayıflamaları, yeterli dinlenme ve tatil, beslenme, barınma olanağı var mı? Ulaşım ve kent yaşamı nasıl etkiliyor? Peki, işveren ve yönetici pozisyonunda çalışanlarla işçileri aynı kefeye koyabilir misiniz?

Devlet emekliliği kaynak israfı olarak görmüştür. Eski Çalışma Bakan Faruk Çelik'in sözlerine bakalım: ...“Prim günümüzü doldurduk beklememiz gerekiyor, yaşı beklemeden iki yıl erken emekli edebilir misiniz diyorlar. Emeklilik yaşı dünyada 60-65 iken, Türkiye’de 44-49 yaşta emekli olursanız, daha erken emekli olma talebi birey olarak haklı bulunabilir. Ama ülke sorumluluğunu taşıyorsanız sosyal güvenlik alanında popülist bir politika izlememeniz gerekiyor. Biz yaş bekleyenlerle ilgili düzenleme yaparsak torunların bu konuda ‘ah’ edeceğine inanıyoruz...

Yine Ulusal İstihdam Strateji Belgesi’nde “Türkiye’de sosyal harcamalardan üretken olmayan yaşlı gruplara daha fazla kaynak ayrıldığı dikkati çekmektedir” ibaresi yer almıştır.

Türkiye’de devlet kurumlarının emekli işçi ölümleri gibi bir çalışması olmamıştır. Oysa hemen her gün haberlerde emekli olduğu halde çalışan, emeklilik yaşını beklediği için çalışmak zorunda kalan ve emekli olma hakkını sigortasız çalıştığı ya da sigortası düzenli yatırılmadığı için kazanamayan işçilerin çalışırken yaşamını yitirdiğini öğreniyoruz.

İSİG Meclisi olarak tuttuğumuz verilere göre;

2013 yılında 189 emekli/yaşlı işçi,
2014 yılında 331 emekli/yaşlı işçi,
2015 yılında ise 444 emekli/yaşlı işçi yaşamını yitirmiştir.

Son üç yılda iş cinayetlerinde yaşamını yitiren 964 emekli/yaşlı işçinin 343’ü tarım, 204’ü inşaat, 130’u taşımacılık, 75’i ticaret/büro/eğitim, 40’ı belediye/genel işler, 33’ü maden, 20’si metal, 17’si tersane/liman, 15’i konaklama, 14’ü enerji, 13’ü ağaç, 11’i savunma/güvenlik, 10’u gıda, 8’i sağlık, 7’si tekstil, 5’i kimya, 2’si iletişim, 2’si basın ve 2’si çimento işkolunda çalışıyordu. 13 emeklinin/yaşlının ise çalıştığı işkolunu yeterli bilgi olmadığı için belirleyemedik.

Emekli/yaşlı işçi ölümlerinin genel işçi ölümlerine oranı 2013 yılında yüzde 15,3 iken 2014 yılında yüzde 17,6’ya ve 2015 yılında 25,7’ye yükselmiştir. Yoksulluk ve yasal düzenlemelerle emeklilik hakkının fiilen ortadan kaldırılması yaşlı işçileri güvencesiz çalışma koşullarına itmiş ve güvencesiz işçi havuzunun önemli bir kaynağı haline getirmiştir.

Yaşlı işçiler önemli bir oranda tarımda istihdam edilmiştir. Bunun ilk biçimini küçük toprak sahipliği/çiftçilik, ikinci biçimini ise mevsimlik tarım işçiliği oluşturmuştur. Her iki biçimde de farklı nedenlerle de olsa ana sağlık sorunu sigortasız olma ve iş yolunda yaşamını yitirmedir.

Yaşlı işçilerin ikinci ana istihdamını inşaat ve taşımacılık işkolları oluşturmuştur. Sigortasız çalışmak ya da sigortanın düzensiz yatmasından dolayı bu sektörlerde emekli olmak zordur. Diğer yandan başka mesleklerden emekli olan/olamayan yaşlı işçiler vasıfsız işlerde istihdam imkanı olduğu için bu işkollarında çalışmaktadır.

Yaşlı işçiler yine gözle görülür biçimde esnaf olarak çalışmaktalar. Küçük bir sermaye ile yapılan bu işlerde de Sosyal Güvenlik Destek Primi (SGDP) borçları sağlık hizmetini almakta önemli bir sorun oluşturmuştur.

Görünmez kılınmaya çalışılan emek: Kadın işçiler

Ülkemizde kadın işçiler istihdam içinde görünmez kılınmaya çalışılmaktadır. Bu durum iş cinayetleri açısından da aynıdır. Örneğin SGK'nın 2012 yılı iş kazası istatistiklerine göre ölen kadın işçi sayısı sadece dokuz, evet altını çizmek için rakamla da yazalım, 9 olmuştur. Yani SGK kayıtlarında işçi ölümlerinin yaklaşık yüzde 2'si kadındır. Ancak istatistiklerde mevsimlik tarım işçileri yer almamaktadır. SGK istatistikleri hemen her yıl benzer bir seyir izlemiştir. Bu durum kadın işçilerin iş cinayeti bilgilerinin saklandığı ya da açığa çıkmadığı, kayıt dışı ve en güvencesiz çalışan işçiler oldukları, başka bir deyişle kadın emeğinin bilinçli olarak görünür kılınmadığı gerçeğini ortaya koymuştur.

Oysa İSİG Meclisi olarak tuttuğumuz verilere göre;

2013 yılında 103 kadın işçi,
2014 yılında 131 kadın işçi,
2015 yılında ise 120 kadın işçi yaşamını yitirmiştir.

Son üç yılda iş cinayetlerinde yaşamını yitiren 354 kadın işçinin 199'u tarım, 33'ü eğitim/ticaret/büro, 27'si sağlık, 20'si belediye/genel işler, 19'u tekstil, 9'u konaklama/eğlence, 9'u gıda, 5'i taşımacılık, 4'ü basın/gazetecilik, 4'ü metal, 3'ü kimya, 3'ü bankacılık, 3'ü savunma/güvenlik, 2'si çimento, 2'si inşaat, 1'i kimya, 1'i ağaç, 1'i basın, 1'i iletişim ve 1'i enerji işkolunda çalışıyordu. 7 kadın işçinin ise çalıştığı işkolunu yeterli bilgi olmadığı için belirleyemedik.

Kadın işçi ölümlerinin genel işçi ölümlerine oranı 2013 yılında yüzde 8,3 iken 2014 yılında yüzde 6,9 ve 2015 yılında 6,9 olmuştur.

Kadın işçilerin yarısı tarım sektöründe ve büyük çoğunluğu ücretsiz aile işçisi olarak çalışmaktadır. Tarlada, bağda ve bahçede ekimden dikime, yetiştirmeden pazarlamaya kadar tarımsal üretimin içinde olan kadın, evinin ve çocuğunun işlerinden de sorumlu olmuştur. Son dönemde sermayenin ülke çapında ucuz emeğe duyduğu ihtiyaç kadınları mevsimlik tarım işçiliğine ve ücretli-yevmiyeli işçiliğe yöneltmiştir.

Kadın işçilerin yüzde 15'i sanayi, yüzde 35'i de hizmetler sektöründe çalışmaktadır. Kadınların çalıştığı işkollarında eğitim/ticaret, tekstil, belediye/genel işler, konaklama/eğlence, sağlık, gıda ve kimya sektörleri öne çıkmıştır. Ücretli ve yevmiyeli çalışan kadın işçiler ayrıca ücretsiz aile işçiliği de yapmaktadır. Fabrika ve atölyelerde çalıştıkları gibi evlerde de çalışmaktadırlar. Örgü, triko işlemeciliği, kazaklara nakış, boncuk işleri, elektronik eşya montajı, ev temizliği (gündelikçilik), yaşlılara bakım gibi işler yapmaktadırlar.

AKP hükümetinin son dönemde kadınlara yönelik açıkladığı program ve paketler, kadını yarı zamanlı çalıştırarak aile içine hapsetmeyi ve ucuz işgücünü kadın üzerinden yaygınlaştırmayı hedeflemiştir.

2015'in Ocak ayında gündeme gelen, komisyondan geçen ama TBMM Genel Kurulu'na gelmeyen "Ailenin ve Dinamik Nüfusun Korunması Amacıyla Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik

Yapılmasına Dair Kanun Tasarısı”nı irdelemek kadın işçilerin tamamen güvencesizleştirilmek istenmesi politikalarını anlamamızda açıklayıcı olacaktır. Kanun tasarısına göre;

- Kadınlar annelik “görevi”nin belirlediği çizgilerle tanımlanacak.
- En az üç bazen beş denilen çocuk politikası ile ucuz işgücü sağlanacak ve kadınlar kendilerine biçilen anne görevi çerçevesinde esnek ve güvencesiz işlere itilecek.
- Doğum izni gerekçe gösterilerek tam ve güvenceli çalışma yerine yarı zamanlı çalışma yaygın ve yerleşik hale getirilecek.
- Kadın memurlara doğumdan sonraki 6 yıl boyunca kısmi zamanlı çalışma önerilecek.
- Özel kreşlere teşvik ile kreş hizmeti kamusal bir hizmet olmaktan çıkarılacak, piyasalaştırılacak.
- Kadın emeği özel istihdam büroları vasıtasıyla gerek gördükleri gün ve saatler içinde kiralanacak. Böylece kadınların da haftanın farklı günlerinde, farklı işyerlerinde, birbirinden farklı saatler ve ücretlerde köle gibi çalışma durumu yaygınlaşacak.

Özetle kadınlar daha düşük ücretler alacak; vasıfsız işlere mahkum olacak; görevde yükselme, terfi ve sorumluluk gerektiren işlerde ayrımcılığa uğrayacak; emeklilik hayal olacak ve nitelikli işgücü içindeki kadınların işsizlik sorunu artacaktı. Bu politika kadınların sokaktaki tepkilerinin de basıncıyla şu an için hayata geçirilememiştir...

Savaş, göç ve şovenizm kısılcığında: Göçmen işçiler

Türkiye’de göçmen tanımı 5553 sayılı İskan Kanunu’nun 3.maddesinin d bendinde yapılmıştır: “Türk soyundan ve Türk kültürüne bağlı olup, yerleşmek amacıyla tek başına veya toplu halde Türkiye’ye gelip bu Kanun gereğince kabul olunanlardır.” Takiben diğer bentlerde de yapılan diğer göçmen tanımlarının hepsinin başlangıcında “Türk soyundan ve Türk kültürüne bağlı olup” ibaresi geçmiştir. Bunun nedenini Türkiye’nin 2000’li yıllara kadar kapalı bir yapıya sahip olması, Cumhuriyet tarihinde 1980’li yılların sonu ve 1990’lı yılların başında yaşanan Bulgaristan’dan gelen kalıcı, Kuzey Irak’tan gelen geçici göç dışında kabulün ve sınır geçişinin zor olması oluşturmuştur.

Ancak 2000’li yıllarla birlikte Afganistan’da başlayan, Irak’ta devam eden, bölgeyi saran ve son olarak Suriye’de şiddetlenen savaş süreçleri ile birlikte ülkemize yoğun bir göç yaşanmıştır. Bu göç hareketinin bir kısmı transit olmakla beraber artık kalıcı hale gelen milyonlarca göçmen bulunmaktadır. Bu durumun bir yansıması olarak ülkemizde göçmen işçi ölümlerine de rastlamaktayız.

İSİG Meclisi olarak tuttuğumuz verilere göre;

- 2013 yılında 22 göçmen işçi;
- 2014 yılında 53 göçmen işçi;
- 2015 yılında ise 67 göçmen işçi yaşamını yitirdi...

Son üç yılda iş cinayetlerinde yaşamını yitiren 142 göçmen işçinin işkolu ve milliyetlerine bakarsak;

Göçmen işçilerin 43'ü tarım, 37'si inşaat, 13'ü tekstil, 8'i taşımacılık, 8'si belediye/genel işler, 6'sı ağaç, 6'sı metal, 5'i gemi/tersane, 5'i maden, 2'si gıda, 2'si kimya, 2'si ticaret, 2'si konaklama/eğlence, 1'i basın, 1'i çimento ve 1'i yeterli bilgi olmadığı için belirleyemediğimiz işkolunda çalışırken yaşamını yitirmiştir.

Göçmen işçilerin milliyetlerine baktığımızda 88'i Suriyeli, 10'u Gürcü, 10'u İranlı, 8'i Afgan, 5'i Çinli, 5'i Türkmen, 4'ü Rus, 2'si Bulgar, 2'si Japon, 2'si Ukraynalı, 1'i Amerikalı, 1'i Endonezyalı, 1'i Kırgız, 1'i Moldovyalı, 1'i Pakistanlı ve 1'i Romen'dir.

Göçmen işçi ölümlerinin genel işçi ölümlerine oranı 2013 yılında yüzde 1,8 iken 2014 yılında yüzde 2,8'e ve 2015 yılında 3,8'e çıkmıştır. Sadece bu veri bile ülkemizde göçmen emeğinin gözle görülebilir bir biçimde giderek arttığını göstermiştir. Bu durum ülkemizde göçmenlerin işçi sınıfının yeni bir bileşeni olduğunu ve sendikal hareketin de göçmen işçileri örgütleyecek bir perspektif geliştirmesi gerektiğini açığa çıkarmıştır.

Suriye'den 2011 yılından beri süregelen savaştan dolayı milyonlarca insan göç etmiştir. Bu Ekim ayında Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın televizyondan yaptığı bir konuşmada ifade ettiği gibi sadece İstanbul'da 500 bin Suriyeli yaşamaktadır. Bu sayının ülke çapında iki ila üç milyon arasında olduğu tahmin edilmektedir. Suriyeli göçmenlerin ezici bir çoğunluğu sefalet koşullarında yaşamaktadır. Bu durum onları ucuz işçiliğin önemli bir kaynağı haline getirmiştir.

Suriyelilere geçtiğimiz günlerde çalışma izni verilmiştir. 3-4 yıl içinde bir milyon civarında Suriyeli emekçi Türkiye emek piyasasına katılmıştır. Başka bir deyişle Türkiye işçi sınıfının bir parçası haline gelmişlerdir. Sendikaların ve emekçilerin Suriyeli ve diğer göçmen işçilere düşman olmak ya da onları görmezden gelmek yerine eşit haklar elde edebilmeleri için çaba harcamalı; acil olarak ortak örgütlenme ve mücadelenin olanakları oluşturulmalıdır. Aksi halde sermaye, Suriyeli işçileri Türkiye'de emekçilerin haklarının daha da geriletilmesi için kullanacaktır.

Diğer yandan ülkemizde özellikle mevsimlik işlerde işgücü göçü yaşanmaktadır. İnşaatlarda Orta Karadenizliler (Ordulular) ve Doğu Anadolu'lular (Vanlılar, Ağrılılar) ana göçmen grubunu oluşturmuştur. Tarımda ise her bölgeden lokal göçler yaşanmakla birlikte Kürt işçiler göçmen işçiliğin ve özelinde göçerliğin ana istihdamını oluşturmuştur. Bu anlamda iç işgücü göçünün ana damarı Kürt işçilerdir.

Doğu ve Güneydoğu Anadolu'da Gaziantep, Malatya, Urfa ve Erzurum dışında organize sanayi çok geri düzeydedir. Adeta bir ekonomik yıkım yaşanmaktadır. Bunun nedenlerini kamu yatırımlarının çok sınırlı olması ve özel sektörün zaten bölgede bulunmamasının yanı sıra 1984'ten beri süregelen çatışmalar oluşturmuştur. Ekonomik yıkım, kronik bir yoksulluğa neden olmakta ve Kürtleri güvencesiz işgücü kaynağı haline getirmektedir. Bu yüzden yıllardır ülkemizde Doğu'dan Güney'e, Batı'ya ve Kuzey'e doğru çoğunluğu mevsimlik olmak üzere büyük bir işgücü göçü yaşanmıştır. Bu koşullarda Kürt işçiler iş cinayetlerine maruz kalmaktadır. Zorunlu işgücü göçü 30 yılın genel bir görüntüsü olarak her sene yaşanmaktadır.

Kürt işgücü göçünün birinci biçimini “mevsimlik tarım işçiliği” oluşturmaktadır. Urfa ve Adana’da pamuk; Akdeniz’de ve Ege’de yaş sebze, meyve, üzüm, zeytin ve tütün; Marmara’da sebze, meyve ve fındık; Karadeniz’de fındık, çay ve tütün; İç Anadolu’da sebze toplayıcılığında ihtiyaç duyulan ucuz tarımsal emek içerisinde Kürt aile emeğinin payı büyük ölçeklere ulaşmıştır. Ancak kapalı kasa kamyonetlerde veya traktörlerde yollara savrulan, tarım ilaçlarından veya yediği yemeklerden zehirlenen, barınma ve beslenme ihtiyacını tam olarak karşılayamadığı için kronik sağlık sorunları yaşayan ve eğitimden yoksun bırakılan da aynı işçilerdir.

Kürt işgücü göçünün ikinci biçimini ise “mevsimlik inşaat işçiliği” oluşturmaktadır. Ülkemizin her yanına yayılan, neredeyse tamamı taşeronlaştırılan ve geleneksel olarak güvencesiz çalışmanın en köklü ve sarsılmaz alanı olan inşaat sektöründe de mevsimlik Kürt işçiliğinin özel bir konumu bulunmaktadır. Devletin yani Toplu Konut İdaresi’nin (TOKİ) en büyük patron olduğu sektörde hızlı ve yüksek oranlı kentleşme, iç ve dış ticaret hacmindeki büyüme, dev enerji nakil hatlarının ve baraj komplekslerinin yapımı gibi mega projeler yanında Türk inşaat firmalarının dışa açılması ile vasıfsız ve düşük vasıflı geçici işçi ihtiyacı patlaması yaşanmaktadır. Kürt işgücü de bu anlamda sektörde vazgeçilmez bir konumdadır. Diğer yandan tamamına yakını taşeron ve sigortasız çalışan bu işçiler, hemen her türlü kazaya maruz kalmaktadır. En çok da yüksekten düşme ve göçüklerle karşı karşıyadır. Aynı mevsimlik işçiler gibi barınma ve beslenme sorunları sonucu kronik sağlık problemleri de yaşamaktadır.

Taleplerimiz... Sağlıklı, Güvenli ve Güvenceli Çalışmak İstiyoruz...

1- İşçinin değil işin sağlığını yani işletmenin verimliliğini, kârlılığını hedefleyen bir anlayışı ifade eden “iş sağlığı” kavramı yerine; işçilerin sağlığının her türlü ekonomik çıkardan, büyümeden önce geldiğini ifade eden “işçi sağlığı” hakkını savunmak için...

2- Bütün iş kazaları ve meslek hastalıklarının önlenabilir olduğunun bilinciyle, yaşanan işçi ölümlerinin “iş kazası” değil kapitalist “iş cinayeti” olarak tanımlanması için...

3- Sadece sigortalı işçilerin değil; kayıtlı, kayıtsız tüm işçilerin/çalışanların ölümlerini; işyeri içinde veya dışında; çalışırken, işe gelip giderken, barınırken, beslenirken... yani “iş süreçlerinin bütününde” yaşanan iş cinayetlerinin kayıt altına alınması için...

4- Çıkartılan yasalarla her geçen gün kısıtlanan sosyal güvenlik sisteminin tüm çalışanları kapsayıcı bir hale dönüşmesi; iş yasalarının (ev hizmetleri, güvenlik, esnaf, çiftçi, göçmen işçi gibi) tüm çalışan kesimlerin yaşadığı iş cinayetlerini kapsamaması için...

5- Her yıl iş cinayetlerinde ölenlerin altı katı kadar meslek hastalığından can kaybının gerçekleştiği ve ILO’ya göre çalışan nüfusun binde 4’ü ila binde 12’si arasında meslek hastalığı görüleceği bilinciyle, meslek hastalıklarının gizlenmesinden vazgeçilmesi ve bu noktada sağlık örgütlerimizin yürütücülüğünde tespit eden/önleyen ve mücadele eden bir yaklaşımın hayata geçirilmesi için...

6- Trafik, servis kazalarında yaşamını yitirenlerin yüzde 8’inin iş başında ya da işe gelirken, giderken öldüğü bilinciyle konunun bir iş cinayeti ve halk sağlığı sorunu olarak da ele alınması için...

- 7- İşsizliğin işçi sağlığı talebini savunmanın önüne bir engel olarak çıkarıldığını ve işçi sağlığı talebi ile iş güvencesi talebinin birbirinden ayıramadığını haykırmak için...
- 8- Emeğin korunmasının yolunun insanca yaşayacak bir ücret almaktan geçtiğini, işçi sağlığı talebi ile asgari ücret mücadelesinin içiçe geçtiğini haykırmak için...
- 9- İşçilerin sağlıklı yaşamak ve can güvenliklerini sağlamak için insanca ulaşım, barınma ve beslenme hakkı olduğunu savunmak için...
- 10- Güvencesiz çalışmanın işçileri korunmasız bıraktığını ve en somut olarak taşeron çalıştırmanın işçi sağlığının en görünür biçimi olan ölüm ve hastalık riskini artırdığını belirtmek; "taşeron çalıştırma yasaklansın" demek için...
- 11- Ailelerin yoksulluğunun, köyden kente göçün, eğitime ulaşamamanın, 4+4+4 eğitim sisteminin ve paralılaştırılma süreci ile kapitalizmin duyduğu ucuz emek gücü ihtiyacı sonucu çocuk işçiliğinin güvencesizliğin kaynağı haline geldiğini söylemek ve "çocuk işçiliğe son" demek için...
- 12- Yoksulluğun her geçen gün derinleştiği ülkemizde küçük yaşlarda çalışma hayatının başladığını ve neredeyse ömür boyu sürdüğünü; emekçilerin belli bir çalışma yılından sonra emekli olma hakları olduğunu ve bunun da çalıştıkları mesleğe ve toplumsal cinsiyetlerine göre belirlenmesi ve "mezarda emekliliğe son" vermek için...
- 13- Tarımda, sanayide, hizmet sektöründe ve evde çalışırken görünmeyen emek olan kadın emeğinin; ücret, iş güvencesi, çalışma saatlerinin azaltılması, aşağılamaya, tacize, mobbinge karşı mücadelesini savunmak ve kadını da temel alan bir işçi sağlığı anlayışının tanımlanması için...
- 14- Başta sağlık hakkı olmak üzere temel düzenlemelerden mahrum bırakılan çoğu Suriyeli göçmen işçilerin hakkını savunmak; özelde mevsimlik, taşeron işçiliğinin temel çalıştırma biçimi olduğu tarım ve inşaatlarda çalışan Kürt göçerlerin güvenli çalışma ve sağlıklı yaşamasını sağlamak için...
- 15- Yaşanan işçi ölümlerinde adaletin sağlanması; siyasiler, patronlar, bürokratlar ve diğer sorumluların en ağır biçimde cezalandırılması için...
- 16- İşçi sağlığı ve iş güvenliğinin sağlanmasının en temel unsuru işçilerin sendikalaşması ve sendika seçme özgürlüğünün olmasıdır. İşçiler üzerinde örgütlenme özgürlüğüne dair her türlü baskının sona erdirilmesi için...
- 17- İşyerlerinde işçi sağlığı ve iş güvenliği kurullarının kurulması, işler hale getirilmesi ve en az yarısını işçilerin oluşturması için...
- 18- Sendikalar, meslek odaları ve uzmanların oluşturduğu heyetlerin de işçi sağlığı ve iş güvenliği denetimlerinde söz ve karar sahibi olması için...

İş cinayetlerine karşı Sendikalı Ol... Yaşamak için Direnişçi...

2015 yılında iş cinayetlerinde yaşamını yitiren Ali Sami Hançer, Hacı Gökşen, Aydın Tektaş, Yusuf Ak, Osman Babür, İbrahim İrdin, Hikmet Şakrak, Ali Egzik, Galip Arslan, Niyazi Altıntaş, Melek Argun, Ö.A., Ersin Aylanç, İ.D., Mustafa Kaya, Dursun Bozkurt, İbrahim Savun, Sami Seçim, Mehmet Ali Top, Tolga Aslan, İsmet Doğa, Rabia Erdoğan, Erkan Ertaş, Tuncay Barkin, Neril Ökdem, Emrullah Kaçmaz, Mehmet Sönmez, Hüdaver Danalı, Ali Dökmeci, Yalçın Coşkun, Tuncay Karakan, Soner Mutlu, Üzeyir Öztekin, Aytuğ Kesim, Kadim Karataş, Mehmet Gök, İbrahim Yılmaz, Ç.E., Beytullah Günel, Nuray Çalışkan, Aydın Şahin, Mevlüt Demirel, Mahmut Ağca, Büşra Demir, Devlet Erkigün, Levent Turan, Mehmet Altuntaş, Recep Cengiz, Ümit Batmaz, Rafiye Ceylan, Turan Yılmaz, Kasım Yavilioğlu, Zeki Balaban, Kurtuluş Polat, Mehmet Öner, Barış Yıldız, Mehmet Deniz, Ömer Demir, Güler Dinç, İlker Uyarsal, Osman Türk, Salih Akboğa, Murat Kıratlı, Kalender Ballı, Muhterem Ballı, Nihat Özeren, Abdullahfettah Karpuç, Turgay Tutar, Hakan Yanıkoğlu, Kadri Balta, Ahmet Hacneyief, Oktay Can, Şaban Pir, Kenan Şahin, Ayhan Olku, İbrahim Demirel, Güven Kişin, Erdal Genç, Necati Altınışik, Ahmet Göksu, Yüksel Bek, Hayri Solmaz, Ahmet Meydan, Ergün Gültepe, Melih Telek, Halis Ökmen, Ahmet Özbek, Serkan Çolak, Ahmet Acar, Hamdi Ferik, Murat Karaaslan, Ziyep Kalit, Yunus Çakar, Yüksel Atılğan, Sinan Kayar, Hekim Casım Nebo, Yaşar ., İsmail Çalımlı, Zeki Çiftçi, Yusuf Hamdan, Kadir Çiftsüren, İsmail Dökçe, Taner Yalçın, Faruk Aldaş, Nazmi Özkaya, Mehmet Yılmaz, Serdar Aydın, Emrah Kılıç, Necdet Koçak, Zehra Musa Yamaç, Yılmaz Erz, Murat Tuğrul, Öner İnal, İsmet Ağaç, Hamdi Tel, Mesut Kocatüfek, İbrahim Demirhan, A.S., Cengiz Dinç, İsmail Bilişmez, Yusuf Karaca, Abdülaziz Yural, Salih Doğan, Haydar Aydın, Bülent Durgun, Engin Beytorun, Zeliha Gündüz, Mustafa Polat, Mehmet Yılmaz, Seyfettin Karaorman, Yaşar Tuncer, Ahmet Kundakçı, Ramazan Türkeli, Osman Akçan, Muzaffer Aslan, Hasan Gökçay, Vahide Gökçay, Osman Piri, Mazlum Candede, Halil İbrahim Alış, Mustafa Duman, Vakkas Akdeniz, Ömer Faruk Bulut, Hüseyin Şenol, Esat Hatipoğlu, Ahmet Cozur, Şenol Beler, M.Emin Karaipekli, Hasan Özel, Talha Fahirci, İlyas Kızılkaya, Sadettin Atlı, Münir Acar, Mustafa Özcanbaz, Tolgahan Faraşat, Sefa İşbeceren, Sezgin Albayrak, Serdar Meral, Erhan Öner, Yusuf Köroğlu, Naci Çiftçi, Abdullah Kudak, Gazi Dertli, Mustafa Bilmez, Ahmet Hamdi Özmercan, Yusuf Coşkun, Ahmet Oruç, Hasan Kurt, Mehmet Kambur, Tuncer Kaya, Rıfat Özen, Tahir Elçi, Erman Tezcan Kahraman, Kemal Akgül, Arif Aslan, Şeyh Davut Sabuncu, Erdoğan Aydın, Adem Gönül, Alim Ortatepe, Mahmut Durusoy, Mehmet Katılmış, Hüseyin Evlice, Hamza Acar, Engin Kaya, Salih Minyüz, Mehmet Al, Yaşar Can, Aslan Dülger, Sinan Şimşek, Alim Maskan, İsa Köse, Cengiz Özkan, Selim Dağlı, Mustafa Aktaş, Ali Abasyun, Hüseyin Uzun, Savaş Küçükfarsak, Uğur Elçin, Murat Söyleyici, Hasan Başkurt, Recep Yılmaz, Bahri Çomak, Mehmet Emin Ağatay, İsmail Emiroğlu, Ali Seyhan, Osman Korkmaz, Murat Deryahan, Mesut Akarca, Hüseyin Doğangün, Murat Çelik, Bünyamin Buyun, Burhan Kılıçaslan, İbrahim Karameşe, Mahmut Encü, Yılmaz Yener, Ali İhsan Sezici, İzzettin Akgün, Cevat Sezik, Deniz İçli, Salih Pehlivaner, Fatih Yaman, Fatih Uçar, Namık Bayrakçı, Eyüp Akbulut, Seyit Salman, Mehmet Eren, Ali Kurt, Kerim Karadağ, Hüseyin Kavukçu, Duran İnan, Cem Şehit, Bekir Kayıcı, Ali İhsan Şirince, İsmail Akiz, Mehmet Karadağ, Ünsal Altınay, Mehmet Gündüz, Şakir Barborosoğlu, Velit Oğuz, Hasan Kurt, Uğur Evirgen, Ali Sırtkaya, Adem Aslan, Emin Uzungidiş, Aynur Dağdemir, Güler Temiz Yapıncak, Ali Tuman, Mustafa Sezer, İbrahim Karakoçluoğlu, Rahime Çiçek, Arslan Kulov, Muharrem Çoban, Ayhan Dugan, Fadime Yılmaz, Ali Atış, Mesut Korkmaz, İsmail Balcıoğlu, Abdulhamit Taben, Ahmet Taben, Mehmet Felek, Ahmet Solmaz, Hüseyin Parın, Ramazan Tari, Yücel Koca, Veysel Kalkan, Mustafa Pançalı, Turgut Değerli, Enes Yetkin, Bedriye Serbest, Adem Tan, İbrahim Çelik, Şaban Doğan, Üzeyir Bayram, Rıza Yavuz, Necdet Girit, İsmail İpek, Sami Sepetçi, Arif ., Ali Akkoyuncu, Rıdvan Öztürk, İzzet Bozdağ, Mehmet Bozbağ, Yusuf Al, Mustafa Yıldırım, Hasan Çorbacı, Hüseyin Özdemir, Mustafa Durmaz, Savaş Sorgun, Ahmet Gürtürk, Davut Kartal, Dursun Özer, İsmail Eroğlu, Hanife Mert, Hüseyin Ok, Ünsal Beydilli, Ali

Osman Balbay, Ali Kolak, Zübeyde Akbulut, Samet Malkoç, Fahri Acu, Sefa Borulday, Halil İbrahim Sarı, Halil Atak, Hasan Gencimek, Hasan Sefa, Deniz Yaman, Erkan Seyhan, Mustafa Işık, Mehmet Hanifi Demir, Mustafa Bayındır, Yılmaz Gül, Mustafa Öztürk, İlyas Haytan, Alperen Ersoy, Salih Mahmud Leyla, Haydar Yılmaz, Bünyamin İvgen, Zülküf Dursun, Şahsuvar Ertürk, Casim Akbulak, Sedat Zengin, Yaşar Say, Şakir Önal, Çağrı Gürün, Emin Akar, Cafer Y., Özkan Türk, Yunus Özaslan, E.S., Mennan Veylan, Cemal Orhan, Reşat Yanık, Zeki Birdal, Ahmet Yener, Fuat Taşdelen, Neşet Ayana, Muharrem Taşoğul, Yusuf Babur, Mehmet Zengin, Mehmet Kartal, Feyyaz Şahin, AbdulBashir Ghafeouri, Medeni Maral, Kaplan Okyay, Caner Yılmaz, Nihat Altun, Mehmet Karaağaç, Servet Ekicioğlu, Ahmet Kavşitli, Ayhan Sabancı, Mehmet Ali Hisar, Mehmet Uzunkaş, Ali Akbaş, Nasıf Yakıcı, Abdülkadir Çiçek, Necmeddin Polat, Kadir Muhammed, Cumali Ergün, Raif Bayram Erdoğan, Davut Öztürk, Metin Yıldız, Fevzi Kolbüken, Mehmet Günsever, Tayfun Bildik, Vezir Işık, Ahmet Kılıç, Selamet Kütükçüoğlu, Selami Ertürk, Mahmut G., Erkan Güney, Nurettin Yıldırım, Nuri Gökçay, Ferhat Meram, Munzur Özer, Seyithan Aşkın, Yusuf Kara, Murat Arslan, Durgut Eğin, Zeki Sabur, İbrahim Gencer, Erol Küçük, Adem Balı, Alper Başarır, Mehmet Tatlı, Osman Sav, Nuri Bektaş, Pınar Demirel, Mahsun Nursel Korkmaz, Mehmet Serin, Turhan Özyazanlar, Abdulsalam Atmaca, Berat Gökçe, Hüseyin Gönen, Yılmaz Kaya, Yaşar Uysal, Hamit Kardeş, Ömer Tunç, Turgay Veli, Nurettin Dadak, Muhittin Avcı, Ayla Timer, Ali Aksay, Firdevs Oğuz, Necla Cavlak, Emre Portakal, Kudret Durgun, Süleyman Yılmaz, Serdar Karahan, Güler Avcı, Hüseyin Koştur, Osman Gezer, Yusuf Arslan, Fatma Doğan, Melek Yamaç, Mehmet Kalkan, Muhammet Çeleb, Hüseyin Yaşa, Şükrü Uluçay, Tuba Nur Ekinci, Ali Bıyık, Bilal Sarı, Mehmet Beyhanoğlu, Bekir Özkaya, Yaşar Balkır, Yaşar Engin, Ayşe Karaca, Hayriye Kurt, Fakriye Doğan, Emin Topaloğlu, Fatma Yıldız, Nevin Tokoğlu, İzzet Çoban, Ömer Faruk Altınkan, Ertuğrul Altınkan, Yakup Donanmış, Erdoğan Özdemir, Fatime Şengül, Bülent Arslan, Sedat Türkücü, Mahmut Karakaya, Tayyip Taşkın, Ahmet Tanış, Ali Bodur, Şekibe Bodur, Furkan Pekiavuz, Adem Öz, Selda Öz, Eyüp Ağırman, Murat Cengiz, Mustafa Çiçek, Recep Çevik, Hatice Can, Benal Temurlu, Dürdane Meral, F.A., Mustafa Buran, Halil Şeker, Dursun Güneş, Murat Kaya, Evren Kızılırmak, Yusuf Kaygısız, Alpay Çaylı, Yunus Güçlü, Fatih Erkul, Tuncay Bilgin, Selçuk Ateş, Fikret Kaya, Mustafa Orhan, Fatih Ulu, Yasin Sinek, Faruk Avşar, Kubilay Engin, Selime Bayman, Sezgin Yerebasmaz, Tahsin İşlek, Şahin Demir, Onur Karaşin, Şeymus Sanır, Bayram Kömürcü, Muhammed Agid Erzen, Bilbil Andayew, E.Akyüz, İsmail Mank, Muharrem Gelen, Sinan Tanlıkolu, İzzet Özbek, Furkan Öztürk, Mustafa Çatal, Nazif Süme, Mustafa Karahasanoğlu, Şevket Ediş, Doğan Düzgün, Ömer Özbek, Remzi İ., İlyas Çiçek, Mehmet Baki Doğan, Ali Çakmak, Hasan Çakmak, Mehmet Koz, Şenol Yolcu, Ahmet Yıldız, Osman Zıba, Cem Sel, Emrah Ulaş, Oğuzhan Yaşar, Selahattin Kızılboğa, Adem Tiftik, Mehmet Özdemir, Şeref Coşkun, Cihan Ünal, Zahir Su, Osman Dorman, Ahmet Öksüz, Muhammed El Ahmed, Ömer Hasan, Usayd Hasan, Ali Çite, Beşar Çite, Mehmet Bölükbaşı, Sabahattin ., Ömer Başelçin, Okşan Kayabaşı, İdris Balcı, Mehmet Emin Çıkmın, Emin Şan, Mahmut Yiğit, Sultan El Halil, Burhan Tutak, Hidayet Koçal, Cemil Çamdere, Ahmet Demir, Şevket Çalış, Alperen Alpaslan, Ali Rıza Şeker, Yusuf Özcan, Gökay Kurt, Nihat Çetin, M.K., Bahattin Sivri, Rafet Şahin, İhsan Bakır, Mustafa Çat, Yaşar Balkır, Selamettin Hamarat, Çetin Gül, Mehmet Serbes, İsmail Kılıç, Fatih Özçınar, Üçler Şanlı, Osman Sabancı, Aykut Yayla, Ardahan Yıldırım, V.İ., Şehmuz Dursun, Abit Demircan, Gülşah Pamuk, Yasemin Yazıcı, Nuriye Karabalık, Serkan Güneş, Hüseyin Akkaya, Seyfullah Arslan, Muammer Altuntaş, Hakkı Yalçın, Mehmet Şükrü Ortaer, Erdinç Aytekin, Uğur Akdemir, Seyit Çakıcı, Yunus Kocaman, Hakan Bayram, Şehabettin Ayhan, Hasan Haydar, Engin Çiftçi, Semra Muratlı, Ömer Türk, İbrahim Çoban, Reşat Akçay, Mehmet Akan, Aydın Aktaş, Nihat Balcıoğlu, Hüseyin Aydın, Fadime Topbaş, Sebahattin Kara, Ferhat Çalışkan, Cavit Albayrak, Neşe Kırmaz, Hüseyin Özdemir, Ali Taşkoparan, Seyit Çeşmeli, Furkan Akalın, Gülsüm Keskin, Zafer Ergün, Adem Akçiçek, Özer Özdemir, Ramazan Baş, Cemal Şan, Bahri Emen, Aziz Mavi, Arif Yılmaz, Kemal Ergün, Recep Yılmaz, Şükrü Karakoç,

Şerife Topal, Hüdayi Çelenk, Pembe Çelenk, Hüseyin Can, Lütfiye Göl, İsmail Akdemir, Asım Manay, Ramazan Şahin, Hidayet Kiraz, Yusuf Koç, Cengiz Ödübek, İrakli Hchetia, M.A., İsmail Barındık, Erdem Uslu, Alim Daşlı, İbrahim Çiftçi, Orhan Aslan, Muhammet Aydemir, Erol Gün, Ahmet Şen, Mustafa Özönlü, Ahmet Karadeniz, Mustafa Evren, Hasan A., Sezai Aslanbaş, Aytaç Çapri, Selahattin Koparal, Mehmet Kalaycıoğlu, Ali Şimşek, Timuçin Köker, Mustafa Karahasanođlu, Mazlum Turan, Hikmet Gülseven, Bilal Baykal, Cemal Aksoy, İsmail Eydemiş, İbrahim Kılıçaslan, Mehmet Cengiz Gavas, Ramazan ., Ahmet Yitik, Recep Bakrač, Hidayet C., Lezgin Muhammed, Hakan Elvermez, İlhan Sönmez, Murat Yıldırım, Yusuf Gür, Macit Gürbüz, İlyas Baluka, Dursun Kayalı, İzzet Yakışır, Şahin Ađaç, Ali Osman Gürer, Turan Kuyumcu, Zekeriya Kayıhan, Şevket Kovan, Mehmet Yıldırım, Hüseyin Kapalıgöz, Yavuz Karamıklı, Bülent Özdemir, Mehmet Kalaycı, Mustafa Uysal, Mustafa Kavuş, Hikmet Oluk, Hasan Tekdemir, Yalçın Karabađ, Muhammed Ali Sevdiren, Serdar Ünlü, Abdülkerim Aşık, Muzaffer Akbaş, Yavuz Dilbaz, Talal Şeyh Halil, Erhan Kaya, İbrahim Yurt, Hakan Bilmez, Mehmet Reşit Işık, Sefer Aslan, Ali Asker Bayar, Abdürrahim Ayra, İsmet Çakır, Sezai Zengin, Mesut Sanlı, Baykal Gevşek, Ahmet Kuş, Gencay Küçük, Cavit Bıyıklı, Yunus Büyükyavuz, Okan Başsoy, Murat Yürek, Cengizhan Batmaz, Cemal Sayın, Serkan Ayyıldız, Kadir Çiğdem, Ahmet Duran, Emrullah Sayhar, Ramazan Bayhoca, Ali Ölmez, Mahmut Soyyiğit, Hacı Navruz, Nebi Öğütücü, Ahmet Sülüsođlu, Mezyet Sahilli, Galip Bektaş, Süleyman Kırdar, Ali Kuzu, Necaattin Bozkuş, Erdal Bayakı, Hüseyin Topataş, Mehmet Çetin, Gürbüz Terzi, Tamer Pipçe, Eyüp Ergün, Mert Ayaz, Berfin Solhan, Yahya Acar, Ayberk Ayvalık, Cemal Deniz, Göksel İşçi, İlkem Özgür Çiftçiöđlu, Halil İbrahim Hancı, Mustafa Fırat, Emrah Sazađan, Mustafa Akbaş, Varol Savcu, Ramazan Uzun, Hüseyin Tepe, Hasan Fıstıkçı, İsmail Tavas, Rahmi Sözüer, Şahin Kaylan, Bayram Çatalkaya, Şemseddin Dođru, Alim Daşlı, İsmail Seymen, Mutlu Atçı, Serdar Yakar, Hilmi Kütükçü, Mehmet Gezen, Selbi Taşpınar, Muradiye Asal, İhsan Yıldırım, Emine Toy, Ahmet Gündođdu, Abdülkadir İda, Abit Yıldız, Hatice Dayanç, Mehmet Balkar, Murat Kaşçı, Uđur Kayaalp, Mustafa Engin, Yaşar Tunç, Kenan İnan, Bilal Gediz, Mustafa Kılavuz, Halil Alınmış, Hüsniye Alınmış, Resul Çomu, Mehmet Kaymak, Şems Egen, Mustafa Koçer, Satılmış Tavukçu, Fethullah Yaşar, Yunus Çelik, Osman Demiralay, Mustafa Altan, Ergün Atalay, Asena Yudum Özcan, Ali Can Aslan, Serkan Vatan, Selahattin Özmen, Mine Özmen, Zülfiye Özmen, Seyde Aydın, Ayşe Aydın, Nesrin Aydın, Kezban Uysal, Fadime Orhan, Zeynep Uysal, Ummuhan Uysal, Nurdane Kaya, Burak Kaya, Ümmü Demirkol, Zeynep Zengin, Azize Kars, Ayşe Yaşar, Zekiye Çetin, Yıldız Öztürk, Fikret Keskin, Musa Kasap, Fevzi Uygun, Muhammed Mustafa, Emine Beler, Mustafa Gezener, Sadık Yamadađ, Fedai Uçar, Besmellah Esmelakban, Caner İçöz, Ahmet Baygur, Mustafa Kaya, Selim Şahin, Macit Yüksel, Ali İhsan Çilođlu, Ethem Bursa, Ersöz Erođlu, İbrahim Şahan, Yılmaz Şebek, Mevlüt Küçükavcı, Hüseyin Ünsal, Gülşen İnan, Sefa Kaya, Raşit Şentürk, Uđur Çavdar, Güven Tekin, Muhammed Hasan, Osman Bostancı, Faruk Şentürk, Abdulvahab Çetin, Resul Altınhan, Mehmet Emin Kaya, Ali Okutan, Sedat Karagöz, Hamza Karameşe, Ali Zeren, Yusuf Aydın, Cengiz Akçal, Mustafa Gürbüz, Osman Dönmez, Ramazan Unur, Gazi Kaya, Ali Yalçın, Aziz Güneş, Mehmet Ali Odabaşı, Mehmet Kıskaç, Ramazan Çiftçi, Mehmet Nur Durmuş, Ümit Arıkan, Halis Salkım, Fikret Yılmaz, Hacı Çevik, Abdülkadir Atıcı, M.R.Ö., Seyfettin Yıldız, Ali Yor, Emre Mongüç, Gökhan İmdat Akan, Mehmet Ali Gülcü, Ramazan Kaya, Feyyaz Koparan, Ekrem Sungur, Muhammet Yeşilduman, Hasan Ali Karlıbaş, Memduh Baydilli, Muhammed Cavit Özbek, Erdal Duran, Erol Yavaş, Nihat Aydın, Mevlüt Aktürk, Salih Solmaz, Abdullah Solmaz, Murat Ova, Şendoğan Seven, Emrah Kayabaş, Serhat Bitirim, Yasin Tomaç, Gökhan Keske, Mustafa Altınkaya, Erhan Erdem, Erdem Şahin, Necdet İnanç, Cemil Yılmaz, Hüseyin Akyürek, Mahmut Dalkılıç, İsa Karanlık, Onur Yılmaz, Gazi Özbek, Tuncay Sütçü, Murat Karakaya, Hayrettin Erol, Veysel Irmak, Engin Kırmacı, Ali Osman İvedi, Sadık Ertaş, Murat Çolak, Reşat Aşkın, Alkan Serçe, Atilla Sayılğan, Bemal Özçük, Mesut., Davut., Hüseyin Taşçı, Abdullah Sarı, Hasan Arslan, Halil İbrahim Sevim, Zeynel Kudan, Hasibe Sezer, Bünyamin Torğut, Kaya

Yılmaz, Erol Şimşek, Hasan Güven, Türkel Çakal, Mehmet Akdan, Memik Altunbaş, Sefer Ertağ, İsmail Yıldırım, Yıldırım Öz, Yaşar Özcan, Şaban Torun, Nihat Özkan, Mehmet Mercan Kızılkaya, İsmail Bakıcılar, Bahattin İlet, Duran Sonkur, Remziye Uysal, Hüseyin Ali Durmaz, Ali Çalık, Hanifi Altun, Sefa İbiş, Nevzat Yılmaz, Mirhaç Taş, Mustafa Öter, Tayfur Norman, Güler Norman, Halil İbrahim Esen, İbrahim Güçlütürk, Ömer Abdullah, Muhsin Dünder, İhsan Dünder, Ekrem Parlar, Durmuş Mustak, Gökhan Yüksek, Ali Oğuz, Mehmet Soylu, Yılmaz Çalık, Faruk Aras, Hacı Ara, Rahmi Çekiç, Fatma Kaçmaz, Ahmet Ural, Mehmet Gül, Fatih Gül, Şakir Çiçek, Mehmet Burku, Ali İbrahim, Sefa Gök, Turgut Yılmaz, Deniz Üzel, Ekrem Önal, Durmuş Cengiz, Zeki Ese, Ali Çetin, Güven Aktulum, İbrahim Karaoğlu, Sultan Yağlı, Talat Yılmaz, Ali Celal Hoş, İsmet Başkan, Fatih Karakoç, Selma Koşan, Oktay Çakmak, İsmail Basut, Halil Kılıçaslan, K.B., Abuzer Akın, Ömer Yaka, Masum Gezen, Ahmet Turan Sözeri, Burak Aslan, Emrah Kundur, Yılmaz Şimşek, Mahir Tüzer, Nafi Motor, Necati Erbasan, Muhammet Yıldız, Ramazan Kahraman, Oruç Şola, Hakkı Doğanay, Necati Ay, İ.D., Tahir Şentürk, Ahmet Kılçık, İbrahim Dikyol, Emrah Altındağ, Yunus Aküzüm, Ali Kocabaş, Şenol Ateş, İslam Bayat, Fatih Gürkan, Rauf Okalin, Osman Top, Şerafettin Esen, Mahmut Akgündüz, Abdullah Şeker, Kemal Topuz, Abdülcelil Aslancı, Kemal Balcı, Mehmet Emin Kaya, Mustafa Yalçın, Mehmet Abay, Cengiz Kılıç, Çetin Yıltay, Nurettin Coşkun, Nuri Tunç, Ramazan Kartal, Umut Özlü, Hacı İlhan, İsmail Çatal, Ayhan Gürlük, Recep Cavga, Kahraman Oruç, Salih Demir, Fahri Doğru, Fatih Gürbüz, Hasan Özdemirci, Halil Ak, Mahir Er, Behçet Turunç, Hakan Çetim, Mustafa Taze, Selda Durmaz, Ahmet Koç, Salim Kamçı, Eyüp Kaçan, Sabri Türkoğlu, Ahmet Çıldır, Sunay Yaman, Mehmet Demir, İrfan Aynacı, Durdu Ceyhan, Mustafa Turan, Ahmet Bardakçı, Aziz Demirsapan, Sefer Karayer, Halim Fişekçi, Yunus Emre Solmaz, İlkey Mavidemir, Sadık Gürler, Şiyar Kalender, İsmail Çetin, Sedat Güzel, İmam Güler, Muhammed Emin Köseceli, Şenol Kart, Ali Şeyh Alio, Cengiz Çekmezler, Durmuş Mutlu, Seyit Alan, Hayati Gökcan, Selim Durken, D.E., Hakan Bozkurt, Oğuz Uysal, Mahmut Bulut, Mehmet Çulcu, Hamit Bay, Hulisi Tekin, Aysel Gezici, Aydın Şayık, Ahmet Kara, Hüseyin Kastal, Aydın Özden, Şahin Gözüngü, İsmail Temizel, Yaşar Özcan, Tahir Durmaz, Nuh Doğan, Ayşe Pınar, Mehmet Sargın, Cemil Daşçı, Mazhar Yüksel, E.K., Mehmet Kizir, Muhammet Ali, Basil Ali, Mehmet Ali Atmaca, Hasan Gazi Fidan, Songül Evran, Raziye Ağünlü, Ahmet Aslan, İsmail Yılmaz, Ömer Çetin, Ramazan Kasatura, Nevzat Kürkçü, Halime Çakan, Seyfi Çakmak, Emine Aracuk, Mustafa Doğan, Zeki Pembe, Salih Sak, Mustafa Küçük, Döne Küçük, Salim Kaplan, Niyazi Sarıpınar, Abdurrahman Toklu, Mehmet Zeki Avar, Safiye Bahçeci, Halil Dikme, Tuncay Nazik, Murat Uçar, Ergin Ceylan, Ömer Özcan, Engin Özcan, Hakkı Duran, Ahmet Mumcu, İrfan Yılmaz, Veysel Yoldaş, Selma Fındıklı, Mehmet Söyler, Halit Turan, Lokman Ağırbaş, Salih Kısaş, Mehmet Ramazan Kocabıyık, Yakup Vural, Muharrem Y., Abdülmenaf Akmanlı, Bedrettin Kem, Sırrı Demirel, Esra Çakır, Neriman Tekin, Fatih Gedikli, Mustafa Aybak, Sami Doğmuş, Erkan Ok, Orhan Özer, Haluk Bilge, Bayram Altın, Muhlis Temiz, İrfan Yılmaz, Adem Doğan, Mustafa Leçem, Kemal Erol, Özcan Karakaya, Yaşar Esen, Halil Tut, Ahmet Aksoy, Nurettin Baylassın, Mustafa Kirazlı, Abdurrahman Taşçı, Hüseyin Dulda, Deniz Serhat Aktürk, Adil Kolukısaoğlu, Bilal Büyükkaya, Uğur Çolakoğlu, Mustafa Dedekoç, Olgun Özdemir, Hüseyin Karakaş, Ensar Akay, Şiho Davulcu, Ahmet Özdemir, Şevket Kaplan, Orhan Demir, Habibullah Kapucuoğlu, Necati Mortaş, Lütfi Çelik, Cafer Gümüştas, Mücahit Öztürk, Bilal Boz, Adem Akkoyun, Mecit Kimli, Serhat Özöndel, Selim Özlü, Abbas Başboğa, Yüksel Deveci, Veli Gök, Eyüp Çatalbaş, Adil Yıldızlı, Ömer Faruk Çiçek, Alim Karabacak, İsmail İlgin, Bayram Almaca, Muhammet Alparslan Taktik, Turgut Keteci, Mustafa Akkuş, Hasan B., İsmail Demir, Tuna Beken, Adem Akın, Bayram Sarıgül, İcabil Sevindik, Mehmet Ersan, Fatih Atçıkan, İslam Adıgüzel, Emrah Yılmaz, Yasin Bayar, Yusuf Can Şahingöz, Malik Şahingöz, Mustafa Şahingöz, Onur Osman Yemenici, Mehmet Hanefi Karakelle, Özkan Karakelle, Gökhan Yılmaz, Mahir Aktaş, İlker Büyükdere, Behlül Gökdoğan, Mustafa Alacacıoğlu, Kamil Furtun, Hüseyin Özöğretmen, Murat Boyraz, Ali Emre Cevizci, Ömer Faruk Aydın, Serdal Eldemir, İsmail Arı, Çağatay

Erdal, Aşkın Ünal, Yusuf Akcan, Hüseyin Okutur, Çetin Bekler, Abdullah D., Mehmet C., Faruk Özgan, Yusuf Karataş, Nihat Çalmaşur, Tuncay Gergin, Hasan Ali Koçer, Caner Sevim, Barış Mengiç, Sebahattin Dünder, Ç.B., Dicle Yulci, Cumali Afşin, Halil Aktoğ, Sahide Aktoğ, Sefa Nes, Şükran Bozkır, Salih Engin, Şemsi Taşkan, Ali Seydi Yüce, Dersim Hacı, Ümmü Erdinç, Mustafa Atıcı, Fatma Polat, Metin Şevik, Ömer Adak, Hasan Barlık, Cemal Aydın, Ramazan Orhan, Beytullah Alan, Mehmet Yaşar, Mehmet Kaya, Ali Berk, Selahaddin Durgut, Müslüm Mete, Nihat İnan, Ekmel Karakaş, Ramazan Aydın, Arif Danış, Süleyman Durmaz, Şerafettin Sağlam, Fatih Erşan, Mahmut Meydan, Mustafa Yaylı, Erol Uğur, Doğan Karacan, Şirin Ayık, Osman Sabitoğlu, Murat Yılmaz, Ayhan Köseadağ, Yener Bulut, Veysel Alan, Necmettin Ergül, Ali Yılmaz, Suat S., Aytaç Öztaş, Halis Çelik, Çağla Yalçın, Halil Serkan Öz, Fenni Duran, Nedim Başer, Baki Güney, Nazmi Ali, Ömer Ergin, İlker Özyavuz, Nurcan Otlu, Bekir Çetinkaya, Şahin Temel, Halil Ödemiş, Sadullah Ünsal, İsmail Öztoprak, Şaban Dülger, Ramazan Koçyiğit, Zülfükar Özcan, Murat Polat, İsmet Kazi, Şenol Yılmaz, Lokman Kerim Taranoğlu, Yücel Dilekçi, Ferhat Çimen, Ahmet Kaya, Fatih Fidan, Murat Güner, Osman Singil, Rifat Yılmaz, M.A., Basel Selo, Cemil Şahin, Nebi Uyanık, Semih Dikmen, Ali Ebu Ali, Yücel Erdoğan, Ramazan Duman, Adem Akbulut, Ömer Çelik, Hüsnü Meram, İbrahim Kılıç, Osman Güngör, Fevzi Altunkaynak, Ali Koldaş, Muammer Mert, Ahmet Çetinkaya, Mustafa Taşdan, Mehmet Ali Birand, Coşgun Tohtoyev, Ali Doğan, Erol Karakolu, İrfan Erdem, Ali Ekber Turan, Mehmet Sağ, Mustafa Güngör, Mecit Sağın, Galip Çiçek, Semih Özdemir, Erdal Şarlı, Üzeyr Melik, Kenan Ayaydın, Tahsin Kılıç, Mustafa Uzuner, İsa Metin, Abdullah Palancı, Ergün Bozoğlu, Mustafa Özüğür, Adem Ovalı, Şahin Paslanmaz, Kerem Aydın, İbrahim Halil Can, İsmail Yılmaz, Hatice Özbaş, Bahtınur Yaman, Fatih Yağcı, Selami Gürlü, Emrah Gökçe, Secaattin Kutlay Dinçer, Hacı Mehmet Kargin, Bedri Bozdemir, Yusuf Oğlakçı, Sait Öztürk, Nasreddin Yıldızhan, Akif Ateş, Samet Mercan, Abdurrahman Algin, Ömer Kütük, Onur Altın, Ramazan Bıçak, Ahmet Dönder, Kerim Aycan, Feyiz Ramazan, Betül Ramazan, Halit Ramazan, İkbâl Selim, Emel İcil, Hatun Heçel Selim, Rıdvan Hasan, Semah Selim, Medat Uysal, Mümtaz Kutluca, Ahmet Ay, Musa Gobarancı, Ali Ballı, Halil Biçer, Celal Özdemir, Mustafa Kaya, Turgay Tunç, R.K., Abdullah Mehmet Timuru, Ümit Demir, Mustafa Ay, Murat Değer, Salih Dağ, İsmail Bakırhan, Turgut Keser, Mehmet Akman, Hamdi Ayan, Bayram Kılıçarslan, Ahmet Atlas, Bayram Sarı, Halil Güzel, Hasan Çelik, Avni Çakır, İsmail Baştekin, Mehmet Güler Giriş, Turgut Doğan, Sinan C., Muhammed Dibiz, Cengiz Çelik, Nevzat Candan, Yavuz Boz, Mehmet Kazak, Sevda Kaygusuz, Harun Selçuk, İlyas Çetinbaş, Fahri Ağca, Murat Karaman, Doğan Boztuna, Şaban Tiryakioğlu, Muammer Demir, Turhan Yılmaz, Gülcan Oğuz, Muhittin Yılmaz, Cemil Bozkuş, Kazım Er, Eyüp Akıncı, Salih Çelik, Musa Taş, E.Ç., Yusuf Gül, Kender Demiralp, Emre Çelik, Tacettin Karataş, Cemil Aydın, Muhammed Düzenli, Turgay Şarman, Yunus E., Cemalettin Baştepe, Ryoıchi Kışi, Ahmet Ahmed, Fevzi Uçar, Birol Sakaoğlu, Sadık Akdağ, Taner Narman, Suat Akbaş, Vefa Çıplak, İsmail Coblar, Mehmet Türker, Mehmet Çukur, Turgut Demircan, Ziya Şararslan, Kadir İlmas, Nurullah Keklik, Mehmet Ali Duraman, Ali Genç, Fethi Pamukçu, Seyfettin Ar, Aydın Bilgiç, Hasan Gül, Aydın Yalçın, Yusuf Yağmur, M.A., Hüseyin Köse, Cuma Eken, Mehmet Alp Birand, İslam Kurt, Semih Akkoyun, Mehmet Öksüz, Mustafa Gök, Bakır Karaca, Harun Kılıçarslan, Mehmet Serkan Karakuş, Davut Koç, Ali Pirlı, Ali İhsan, Zafer Ulusoy, Ali Öztürk, Hüseyin Karakoyun, İsmail Bağırhan, Özcan Yılmaz, Satılmış Beyaz, Erhan Demircan, Emrah Adaş, Mahir Tuna, Ali Boynuz, Ömer Celil Taşçıoğlu, İsmail Bağcı, Ayşe Bidal, Şükrü Tarı, Okan Al, Zekeriya Öksüz, Hüseyin Yaşar Şen, Harun Öztürk, Gökhan Yıldırım, Yetkin Demirgüç, Şükrü Çimen, Ahmet Bayrakoğlu, Etem Şimşek, Remziye Yünce, Murat Kardaş, Adem Kutlu, Levent Bakay, Hüseyin Köse, İbrahim Altundağ, Mustafa Doğan, Nurettin Sezgin, Türabi Doğan, Recep Kaynak, Mehmet Salih Aksoy, Kamile Değirmenci, Yılmaz Erdönmez, Tuğrul Fakir, Fatma Kahır, Mehmet Nurettin Umar, İbrahim Ceyhan, Mücahit Ünal, Murat Bulut, Umut Gönül, Yusuf Çakıroğlu, Mehmet Ali Taşkın, Okan Açıkalın, Caner Pişkin, F.K., Kenan Mailoğlu, Mehmet Ertürk, Orhan Can, Mustafa

Demirel, Abdülbaki Karadeniz, Galip Arslan, Muhammet Erdoğan, Sevim Demir, İsmail Eşel, Mustafa Gündüz, Ayhan Aksoy, Bestami İslı, Ali Aksu, C.A., Ömer Gençoğlu, Satılmış Yıldı, Menderes Keklik, Mustafa Tufan, Grsel Gümüş, Salih Yabır, Ayhan şengül, Mustafa Tan, Ekrem şayık, Ahmet Bayraktar, Serdar Doğan, Koca Mustafa zdemir, Sergei Khursık, Mehmet Sildir, İbrahim Kaymaz, Ahmet Sermet İnan, Mehmet zkk, Ahmet Yılmaz, Hayrettin Sevinçer, Mehmet Arslan, Celal Erol, Hacı Barış Glbal, Zlf Ceylan, Mustafa Çaylı, Fatih Demirkıran, Engin Çelikkaya, Halil Koç, Emzarı Abshıvıla, Asaf Boşbyk, Haşim Taşkın, Ercan Çakır, Hacı Ahmet Dokgöz, Kemal Sepetçi, Mustafa Afşar, Yavuz Ocak, Duran Bellibaşlar, Ali Sabuncu, Seyfettin pçin, Sebahattin şen, Yusuf Grgen, Yaşar Kuşcu, Okan Çelik, Ömer Akbulut, Süleyman Kelkitli, Serpil Yazıcı, Mehmet Karaoğlu, Kezban Alkan, Mahmut Denкта, Korkut Taş, Turgut Soydaş, C.G., şeyhmus Çelik, Ramazan Zorlu, Halil Kaya, Abdul Wahil Sagaw, şehmuz Çelik, İbrahim Oturan, Erol Dinç, Mehmet Toros, Ahmet Toros, Ali ren, Ayşe Aslı Uğraş, Seyhan Dal, Nuri Ayyıldı, mit Cezm, Sinan Cin, Ahmet Arslan, Kadir Sonbahar, Sabit Bilgen, Husem Yusuf, Ahmet D., Songül Uygur, Ramazan Ekici, Zafer Sevinç, Murat Yavuz, Ahmet Deniz, Seyit Ahmet Kurt, Muharrem Çaçlar, Gaye Coşar, mit Yıldı, Hasan Namdar, Takaya Kazumi, Mehmet Ak, Mustafa Durgut, Hasan Hüseyin Karakurt, Kazım Çekç, Suat Çelik, Faruk Balaban, Kutman Doğan, Burhan Sütçü, Recep Demir, Erol İr, şükrü Coşgun, şemsettin Orhan, şih Mehmet Demir, Ali İhsan Kaan, Turan Köse, Cafer Uzun, Kazım Çoban, Selahattin Sabır, Mustafa Gzdok, Ekrem Kaplan, Erkan Kaya, Fehmi Akşam, Doğan Yurttapan, Fırat Bozarslan, Mükremin Tikkaya, Erol Keleş, Cemil Babat, Yasin Erilgin, Kahraman Yavuz, Atilla Kılıç, Mehmet Su, Nazım şahin, Cemal Demir, Başar Mustafa Keleş, Nusret Er, Muhammet Işıklı, Can zyrek, Lokman Çelik, Erhan Arslan, Aziz Çevirgen, Kemal Yaman, Hasan Duman, Salih Dursun, Sinan Aksoy, Erdoğan Aynı, Alaaddin Güngör, şamil Yıldı, Canan Küçükkaya, Savaş Kılıç, Sadi Eker, Oktay Çelebi, Veysel Çelik, Kubilayhan Altınışık, Yaşar zdemir, Latif zcan, Ayhan Çelik, Zehra Dural, Metin Kaz, İbrahim zden, Faik Saraçoğlu, İsmail İpek, Süleyman Atar, Sefer zer, Ramazan Hamarat, Murat Eriş, İbrahim Sapmaz, Asım Albayrak, Süleyman zkaya, Tarık Saçıkarakalı, Sabri Gmşay, Bülent Binakuran, Engin Çaylı, Ramazan Yıldı, Mustafa Aydoğmuş, Hr Karakaya, Emrah Kandemir, Osman Çamçı, Murat Delioğlu, şahin Taşkın, Nurettin Aykalkan, Yasin zer, Mehmet Akıncı, Barış Tahtacı, Muhammet Ali Haşhaş, A.O., İsa Akdağ, Yasin Yetiş, Rasim Utku Uzkuurt, .S., Resul Çelik ve ismini öğrenemediğimiz otuz yedi işçiyi **saygıyla anıyoruz!**

İletişim

<http://www.guvenlicalisma.org>

<http://www.facebook.com/guvenli.calisma>

<http://www.facebook.com/yanginkulesi>

<http://twitter.com/guvenlicalisma>

guvenlicalisma@gmail.com

İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Meclisi